

**T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**EVLENME BİÇİMİ VE EVLENME SÜRESİ BAĞLAMINDA
EVLİLİK ÖNCESİ SÜRECİN KADINLARDAKİ EVLİLİK
DOYUMU İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Didem TOPRAK GÜLTEKİN
100051354**

İstanbul, 2019

**T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**EVLENME BİÇİMİ VE EVLENME SÜRESİ BAĞLAMINDA
EVLİLİK ÖNCESİ SÜRECİN KADINLARDAKİ EVLİLİK
DOYUMU İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Didem TOPRAK GÜLTEKİN
100051354**

Danışman: Doç. Dr. Hanifi PARLAR

İstanbul, 2019

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

.....
Aile Davranış ve Eğitimi
Yüksek Lisans programı öğrencisi...Didem TOPRAK GÜLTEKİN
.....
Evlilik Ritüeli ve Evlilik Süreci Bağlamında Evlilik Öncesi Süreç
.....
Kadınların Evlilik Doğumu ile İlgili.....başlıklı tez çalışması,
Enstitümüz Yönetim Kurulu 31.05.2019 tarih ve 2019 / 495 / 01 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından
oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	UNVANI, ADI SOYADI	İMZA
TEZ DANIŞMANI	: Doç. Dr. Hanifi PARLAR	
JÜRİ ÜYESİ	: Prof. Dr. Ayşen GÜRÇAN	
JÜRİ ÜYESİ	: Doç. Dr. A. Ferit LEVENT	

(*) Yüksek lisans tez savunma jürileri en az biri kurum dışından olmak üzere danışman dahil en az üç öğretim üyesinden oluşur. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda eş danışman jüri üyesi olamaz. Eş tez danışmanının jüri üyesi olması durumunda asıl jüri beş üyeden oluşur.

ETİK KURALLARA UYGUNLUK

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamiyle uyduğumu; yaralandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

TEŞEKKÜR

Çalışmanın hazırlanma sürecinde yardımını ve desteğini esirgemeyen, sevgi ve ilgi ile zaman ayıran, tükenmeyen sabrı ve samimiyeti ile bana güven aşılayan, her türlü ayrıntı ile bıkıp usanmadan ilgilenen, hiçbir sorumu cevapsız bırakmayan hem bilimsel desteğiyle hem de yüreklendirici tavırlarıyla yanımda olan değerli danışmanım sayın Doç. Dr. Hanifi PARLAR'a katkılarından dolayı şükranlarımı sunuyorum.

Kıymetli zamanlarını ve yapıcı, motive edici fikirlerini benimle paylaşan, değerli geri bildirimleriyle ışık tutan değerli jüri hocalarım Prof. Dr. Ayşen GÜRCAN ve Doç. Dr. Faruk LEVENT'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimiz süresince her ihtiyaç duyduğumuz anda bizden yardımlarını esirgemeyen, tüm zorluklarımızda gerekli kolaylığı sağlayan ve bize yol göstererek destek olan sayın Lütfü ÇAKIR'a teşekkür ederim.

Yaşamım boyunca maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen, koşulsuz sevgilerini daima hissettiren, akademik hayatıma başladığım günden kariyerim için önemli bir aşama olan yüksek lisans sürecimin sonuna kadar eğitim hayatımda da beni destekleyen anneme, babama ve kardeşlerime çok teşekkür ederim.

Hayatımda olduğu ilk günden beri benden sabrını, anlayışını ve yardımlarını esirgemeyen, bu zorlu sürecimde de hep yanımda olan sevgili eşim Zafer GÜLTEKİN'e sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak araştırmanın verilerini oluşturan değerli katılımcılara, araştırma boyunca bana destek olan arkadaşlarıma ve emeği geçen herkese teşekkür ederim.

ÖZET

Bu araştırmada, evlenme biçimi ve evlenme süresi bağlamında evlilik öncesi sürecin kadınlardaki evlilik doyumuna etkisi incelenmiştir. Çalışmanın evrenini İstanbul ilinde ikamet eden 25-50 yaş arasındaki kadınlar oluşturmaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada 20 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu doğrultuda çalışma nitel araştırma deseninde tasarlanmış olup veriler yarı yapılandırılmış sorularla elde edilmiştir. Görüşleri betimlemek amacı ile sekiz adet demografik soruyu içeren kişisel bilgi formu ve on dokuz adet açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcılar ile gönüllü yapılan mülakatlar sonucu katılımcıların görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile özetlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda evlenme biçimi ve evlenme süresi bağlamında evlilik öncesi sürecin evlilik doyumuna etkisinin olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu hedef doğrultusunda literatüre katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Evlilik öncesi sürecin evliliğin gidişatı ve yönü konusunda belirleyici olduğu düşüncesi göz önünde bulundurularak bu sürecin bireylerin evliliklerinden aldığı doyum ile ilişkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda daha sonraki çalışmalarda faydalı olabilecek önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Evlilik öncesi süreç, evlenme biçimi, evlenme süresi, evlilik doyumunu

ABSTRACT

This study was conducted to research the effects of pre-marital process and the type of marriage on the marriage satisfaction for women. The target population of the study will be women who are aged between 25 and 50 and live in Istanbul. 20 participants have been interviewed for the research and the data were analysed through descriptive analysis method. To that end, this study was designed in the pattern of the qualitative research and the data were obtained from the answers to semi-structured questions. The participants were interviewed through personal information forms including 8 demographic questions; and semi-structured questionnaire including 19 open-ended questions. The opinions of the participants were accumulated through the voluntary interviews in accordance with the scope of the study. The findings have been summarised and interpreted with the descriptive analysis method.

During the study, it was aimed to discover whether pre-marital process and the type of marriage have an impact on marriage satisfaction for women through the findings obtained from the interviews. Accordingly, it was also aimed to make a contribution to the literature.

During the research, it was aimed to find out to what extent the pre-marital process, which is believed has undeniable effects on the course of marriage, is related to the marriage satisfaction. At the end, advisory arguments have been put forward in line with the findings of the study, which are believed to contribute to future studies.

Key Words: Pre-marital process, types of marriage, duration of pre-marital process, marriage satisfaction

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	2
1.3. Önem	2
1.4. Sınırlılıklar.....	3
İKİNCİ BÖLÜM	4
İLGİLİ ALANYAZIN	4
2.1. Ailenin Tanımı ve Tarihçesi	4
2.2. Aile Yaşam Döngüsü.....	5
2.3. Evlilik	7
2.4. Eş Seçimi	8
2.5. Tanışma Şekli	9
2.6. Evlilik Öncesi Süreç	11
2.6.1. Evlenme Biçimi.....	11
2.6.2. Evlenme Süresi.....	15
2.7. Uyum/Doyum	16
2.8. Uyum/Doyum Çalışmaları.....	17
2.9. Mutlu ve İdeal Evlilik.....	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	20
YÖNTEM	20
3.1. Araştırma Modeli.....	20
3.2. Araştırmanın Evren ve Çalışma Grubu	21
3.3. Veri Toplama Araçları.....	23
3.3.1 Demografik Bilgi Formu.....	23

3.3.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	23
3.4. İşlem	24
3.5. Verilerin Analizi	24
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	25
BULGULAR VE YORUM	25
4.1. Tanışma Süreçlerine İlişkin Bulgular	25
4.2. Evlenme Biçimlerine İlişkin Bulgular	28
4.2.1. Tanışarak evlenen katılımcılara ilişkin bulgular	28
4.2.1.1. Tanışarak evlenen ve aynı evlenme biçimini isteyen katılımcılar	28
4.2.1.2. Tanışarak evlenen ve farklı evlenme biçimini isteyen katılımcılar	31
4.2.1.3. Tanışarak evlenen ve farklı evlenme biçimine de açık olan katılımcılar	32
4.2.2. Anlaşarak evlenen katılımcılara ilişkin bulgular	33
4.2.2.1. Anlaşarak evlenen ve aynı evlenme biçimini isteyen katılımcılar	33
4.2.2.2. Anlaşarak evlenen ve farklı evlenme biçimini isteyen katılımcılar	35
4.2.2.3. Anlaşarak evlenen ve farklı evlenme biçimine de açık olan katılımcılar	35
4.3. Evlenme Süresine İlişkin Bulgular	37
4.3.1. Evlenme süresi 3 yıldan az olan katılımcılar	37
4.3.1.1. Süresi 3 yıldan az olup bu süreden memnun olan katılımcılar	38
4.3.1.2. Süresi 3 yıldan az olup daha uzun olmasını isteyen katılımcılar	40
4.3.1.3. Süresi 3 yıldan az olup daha kısa olmasını isteyen katılımcılar	41
4.3.2. Evlenme süresi 3 yıldan fazla olan katılımcılar	41
4.3.2.1. Süresi 3 yıldan fazla olup bu süreden memnun olan katılımcılar	41
4.3.2.2. Süresi 3 yıldan fazla olup daha kısa olmasını isteyen katılımcılar	41
4.3.2.3. Süresi 3 yıldan fazla olup daha da uzun olmasını isteyen katılımcılar	44
4.4. Evlilik Süreçlerine İlişkin Bulgular	44
4.4.1. İlk İzlenimler ve İlk Duygulara İlişkin Bulgular	44
4.4.2. Anlaşmazlıkların Çözümüne İlişkin Bulgular	47
4.4.3. Tekrar Bir Evlilik Hakkı Olması Durumuna İlişkin Bulgular	47
4.4.4. “Keşke Bu İlişkiye Hiç Girmeseydim” Düşüncesine İlişkin Bulgular	48
4.4.5. “Evlilik” ve “Evlilik Öncesi Süreç” Tanımlarına İlişkin Bulgular	50
4.4.6. Evlilik Beklentilerine İlişkin Bulgular	52
4.5. Uyum/Doyuma İlişkin Bulgular	54

4.5.1. Tüm Yönleri ile İlişkiden Alınan Doyuma İlişkin Bulgular	54
4.5.2. İlişkiden Alınan Doyumun Seyrine İlişkin Bulgular.....	56
4.5.3. Çoğunlukla Kıyaslanan Doyuma İlişkin Bulgular.....	58
4.5.4. Evlilik Öncesi Sürecin Evlilik Doyumuna Etkisine Dair Görüşlere İlişkin Bulgular	59
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	61
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	61
5.1. Sonuç ve Tartışma	61
5.2. Öneriler.....	63
KAYNAKÇA.....	64
EKLER.....	71

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Aile yaşam döngüsünün evreleri.....	6
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	22
Tablo 3. Tanışma biçimlerinin yaşlara göre dağılımı	25
Tablo 4. Tanışma biçimlerinin evlilik yaşlarına göre dağılımı	26
Tablo 5. Tanışma biçimlerinin eğitim durumlarına göre dağılımı	26
Tablo 6. Tanışma biçimlerinin evlilik öncesi süreye göre dağılımı	27
Tablo 7. Tanışma biçimlerinin evlilik sürelerine göre dağılımı	27
Tablo 8. İlk izlenimler/ilk duygular ve bunların seyrine ilişkin dağılımlar	45
Tablo 9. Anlaşmazlıkların çözümüne ilişkin bulgular	47
Tablo 10. Tekrar bir evlilik hakkı olması durumuna ilişkin bulguların dağılımı.....	48
Tablo 11. Katılımcıların “Keşke bu ilişkiye hiç girmeseydim” düşünceleri.....	49
Tablo 12. Katılımcıların “Evlilik” ve “Evlilik Öncesi Süreç” Tanımları	51
Tablo 13. Evlilik yaşamı ile evlilik beklentisi uyumuna ilişkin bulgular	53
Tablo 14. Tüm yönleri ile ilişkiden alınan doyuma ilişkin görüşler	55
Tablo 15. İlişkiden alınan doyumun seyrine ilişkin görüşler	57
Tablo 16. Çoğunlukla kıyaslanan doyuma ilişkin görüşler	58
Tablo 17. Evlilik öncesi sürecin evlilik doyumuna etkisine dair görüşler	60

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi ve sınırlılıkları üzerinde durulmaktadır.

1.1. Problem

Evlilik ve kan bağına dayanan; karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu en küçük birlik olan aile (TDK) toplumsal yapımızı oluşturan en önemli kurumlar arasındadır. Aile kurumunun; evlilik öncesi, aile ve evlilik sonrası süreç şeklinde üç aşamalı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir ki bu husus ihmal edilmekte ve bu aşamalar birbirinden bağımsız olarak incelenmektedir. Nitekim evlilik öncesi süreç sürekli olarak ve çok yoğun bir şekilde aile yapılarını etkilemektedir (Yılmazçoban, 2016). Bu nedenle bu araştırmada evlilik öncesi sürecin evlilik doyumuna etkisi araştırılmak istenmiştir. Evlilik öncesi süreç de evlenme biçimi ve evlenme süresi bağlamında incelenmiştir.

Bireyin hayatını önemli ölçüde etkileyen ve ailedeki yaşam döngüsünün başlangıç noktası olan evlilikten önce bireylerin amaçları, uyum içerisinde doyum aldıkları bir ilişki yaşamaktır. Bu amaçla başlanan yolda evlenme süresinin bu doyuma etkisinin olup olmadığı araştırılmak istenmiştir.

Türkiye’de 33 çeşit evlenme biçiminin bulunduğu tespit edilse de (Sezen 2005) bu araştırmada görücü usulü ile evlenme ve tanışıp anlaşarak evlenme baz alınmıştır.

Literatür taraması yaptığımızda evlilik doyumuna ile alakalı araştırmalar farklı değişkenlerle incelenmiş olsa da evlenme süreci (evlenme biçimi ve evlenme süresi bağlamında) değişkeni ile alakalı eksiklik olduğu tespit edilmiştir. Bu eksiklik bizi evlilik doyumuna ile evlenme süreci arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığını araştırmaya sevk etmiştir.

Bu araştırmada “evlilik öncesi süreç” ve “evlilik doyumuna” kavramları ele alınmış, nitel araştırma yöntemi ile yarı yapılandırılmış mülakat tekniği uygulanmış, veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarından bahsedilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümü kavramsal ve kuramsal çerçeveyi içermektedir. Bu bölümde aile ve evlilik kavramları detaylıca ele alınarak evlilik öncesi süreç ve evlilik doyumu konularına değinilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırma modeli, araştırmanın evren ve çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizini içeren yöntemden bahsedilmiştir.

Dördüncü bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgular analiz edilmiştir.

Beşinci bölümde ise sonuç, değerlendirme ve öneriler sunulmuştur.

1.2. Amaç

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre evlilik deneyimi olan bireylerin eş seçimini nasıl yaptıkları incelendiğinde ülke genelinde ilk evliliklerin;

- ✓ %47,8'inin görücü usulü ve kendi rızası ile,
- ✓ %12,1'inin görücü usulü ve kendi fikri sorulmadan aile kararıyla
- ✓ %30,2'sinin kendi kararı ve ailesinin rızası ile,
- ✓ %2,5'inin kendi kararı ve ailesinin rızasının dışında,
- ✓ %7'sinin ise kaçma/kaçırılma ile yapılmıştır. En az bir kez boşanmış bireylerin

boşanma nedenlerine bakıldığında en fazla boşanma nedeninin %50,9'u ile sorumsuz ve ilgisiz davranma olmuştur (TUIK, 2017). Uyum/doyumu etkileyen sorumsuz ve ilgisiz davranmaya sebep olan birçok neden bulunmakla birlikte evlilik öncesi sürecin (evlenme biçimi ve evlenme süresi bağlamında) bu durumla bağlantısı araştırılmak istenmiştir. Bu çalışmadaki temel amaç evlilik öncesi süreçlerin evlilik doyumuna etkisinin olup olmadığını derinlemesine araştırarak yorumlamaktır.

1.3. Önem

Evlilik, aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşmek olarak ifade edilse de silsilenin ilk bölümü çiftlerin tanışması ile başlamaktadır. Bu sürece etki etmesi hasebiyle evlilik öncesi dönemin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu önemle birlikte yapılan çalışmaların yeterli seviyede olmadığı gözlenmektedir. Böylelikle evlilik öncesi dönemin

evlilik doyumuna etkisinin betimlenmesi ve anlaşılması bu tezin ana temasını oluşturmaktadır.

Evlilik ilişkisinden duyulan mutluluk olarak tanımlanan evlilik doyumunun azalması veya olmaması boşanmanın sebeplerinden biridir. Evlilikten alınan doyum çiftlerin ilişkilerini sürdürmelerinin en önemli göstergesidir (Eskin, 2012). Doyumu etkileyen süreçler boşanmalara da gebe olduğu için boşanma konusuna da ışık tutan bir çalışma olmasının ayrıca önemi bulunmaktadır.

Evli çiftleri bir arada tutan evlilik doyumunu insanların birlikteliklerini devam ettirmelerinin en önemli nedenidir. Bu önem sebebiyle araştırmada evlenme biçimi ve evlenme süresi bağlamında evlilik doyumunu incelemek hedeflenmiştir.

Uyum/Doyum ile alakalı çeşitli çalışmalar yapılmış olsa da evlilik öncesi süreç bağlamında yapılan çalışmalar çok azdır ki bu çalışmalar da evlenme biçimi ve evlenme süresinin ayrı ayrı incelendiği çalışmalar olarak literatüre katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada ise hem evlenme biçimi hem de evlenme süresi bağlamında evlilik öncesi sürecin incelenmesi hedeflenmektedir. Böylelikle bu çalışma; odak noktası evlilik öncesi süreç olan, bu sürecin evlilikteki uyum/doyuma etkisini araştıran ve nitel araştırma yöntemi ile incelenen ilk çalışma olma niteliğindedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2018 yılında İstanbul'da 20 kişi ile yapılan yarı yapılandırılmış sorularla ve analizleri ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Ailenin Tanımı ve Tarihçesi

Sosyal değerler, gelenek-görenek ve kanunların ön gördüğü biçimde kadın ve erkeğin hayatlarını birleştirerek oluşturdukları evrensel ve sosyal bir kurum olarak ifade edilen aile toplumun temel yapı taşıdır (Ersanlı, 1990).

En geniş anlamda anne, baba ve çocuklardan meydana gelen en küçük toplumsal yapı olarak ifade edilen aile kavramı için kesin ve evrensel bir tanım ortaya koymak oldukça güçtür. Nitekim yapılan her tanım aileyi farklı bir kategori içerisine yerleştirmekte ya da ailenin bir yönüne vurgu yapmaktadır (Aktaş, 2015). Tanımlardan her biri aileyi sosyal hayatın ana şekillerinden biri olarak kabul etmekle birlikte onu sosyal bir grup, sosyal bir birlik, sosyal bir örgüt, bir topluluk, sosyal bir kurum ve sosyal bir yapı şekli olarak ayrı kalıplar içinde değerlendirerek bir kategori içine yerleştirmiştir. Her toplumda değişik yapı ve özelliklere sahip olması hasebiyle farklı kategoriler içinde değerlendirilmektedir. Aile konusundaki değişik yaklaşımlar bir taraftan ailenin sosyoloji bilimindeki yerini kesin olarak belirtmeye imkân vermezken bir taraftan da toplum için ne denli bir temel unsur olduğunu da göstermektedir. (Gökçe, 1976).

Ozankaya'ya (1976) göre aile, insan türünün devamının sağlandığı, topluma uyum sürecinin ilk ve etkili biçimde gerçekleştiği, cinsel ilişkilerin belli biçimde düzenlendiği, fertleri arasında içten, sıcak ve güven verici ilişkilerin kurulduğu toplumsal bir kurumdur.

Özgüven'e (2001) göre aile, evlilik bağıyla başlayan, akrabalık ve sosyal bağlarla birbirlerine bağlanan, çeşitli rollere sahip, birbirlerini etkileyen, çoğunlukla aynı evde yaşayan fertlerden oluşan, üyelerinin cinsel, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan, yaşanılan topluma uyumu sağlayan toplumun temel bir birimidir.

Aile tanımları oldukça farklı açılardan değerlendirilmekle birlikte geleneksel tanımlar sanayileşmeyle birlikte toplumsal yapılarda meydana gelen dönüşümlerle farklı bir organizasyon biçimini almıştır (Aktaş, 2015). Sanayileşme döneminden önce ekonomik üretimin merkezi olan aile, geniş akrabalık ilişkileri (geniş aile) içine gömülüydü. Artık

ailenin bir üretim biçimi olmadığı sanayi toplumuna geçiş ile geniş aile; anne ve baba konumunda bir çift ve doğacak çocuklarını içeren çekirdek aileye indirgenmiştir. Üyeleri için duygusal destek ve tatmin kaynağı olan çekirdek aile çocukların dünyaya getirilmesi ve büyütülmesi için odak noktası olarak kalır. Çünkü 16. yy öncesinde evlilik kişisel seçimlerle yapılmazdı ve duygusallıktan uzaktı. Toplumun üst kademesindekiler için evlilik; mülkiyet verasetini koruma ya da ekonomik, politik avantajlar kazanma yolu idi. Köylüler ve sanatkârlar için ise ekonomik olarak hayatta kalma gerekliliği idi. Bu nedenle üst sınıflarda da alt sınıflarda da eşler kişisel tercihlerle değil başkaları tarafından seçiliyordu. Duygusal uzaklıkla birlikte fiziksel olarak çok yakın ilişkiler içindeydiler. Kişisel özel hayat hane halkı içinde ve dışında çok sınırlı idi. Nitekim evlerin odalara ayrılması 18. yy ve sonrasında yaygın hale gelmiştir. Stone'nun sınırlı ataerkil çekirdek aile olarak adlandırdığı ikinci bir hane yaşam tarzı belirli sosyal gruplarla sınırlı kalsa da bu aile tipi 16. yy'nın başlarından 18. yy'a kadar sürmüştür. Eski aile biçimiyle modern aile biçimi arasındaki geçiş türü olan bu aile tipi çoğunlukla toplumun üst kesimlerinde oluşmuştur. Kapalı evcil çekirdek ailenin ortaya çıkışı ise 20. yydadır ve evlilik bağlarının oluşumu kişisel bir seçim konusu haline gelmiştir (Giddens, 2010). Geçmiş yüzyıllarda evlilik ekonomik ve sosyal bir gereklilik iken son otuz kırk yıldır toplum, bireylere ve çiftlere daha fazla seçenek sunmuştur. Evlilik de bir seçenek olmuştur ve bu seçeneğin en önemli unsuru da sevgi olarak kabul edilmiştir (Heitler, 2008).

2.2. Aile Yaşam Döngüsü

Her bireyin kendi yaşantısındaki farklı dönemler gibi evlilik ve aile hayatının da evreleri vardır. Bu evreler aileyi ve işlevlerini anlamamız için önemlidir.

Aile yaşam döngüsü düşünüldüğünde aileler üyelerinin gelişimine, değişimine uyum sağlamak için yeniden örgütlenmelidir ve ailenin herhangi bir kuşağındaki gelişmeler aile üyelerinden birini ya da hepsini etkileyebilir şeklinde iki çıkarım yapmak mümkündür (Nichols, 2013). Araştırmada yaptığımız görüşmelerde bahsi geçen çiftler arasındaki anlaşmazlık örüntülerinin aile yaşam döngüsünün hangi evresine tekabül ettiğini bilmemiz evlilikleri hakkında bizlere harita sunmuş olacaktır.

Tablo 1. Aile yaşam döngüsünün evreleri

Aile Yaşam Döngüsünün Evreleri		
Ailenin Yaşam Döngüsü Evresi	Duygusal Geçiş Süreci: Temel İlkeler	Ailenin Statüsündeki Gelişimsel İlerleme İçin Gerekli İkinci Dereceden Değişiklikler
Evden ayrılma: Bekar genç yetişkinler	Kendi duygusal ve mali sorumluluğunu üstlenme	a) Benliğin aile köklerinden ayrışması b) Akranlarla yakın ilişkilerin gelişmesi c) Çalışma ve mali bağımsızlık bakımından benliğin kurulması
Ailelerin evlenme yoluyla birleşmesi: Yeni çift	Yeni sisteme bağlılık	a) Evlilik sisteminin oluşması b) Geniş aileler ve arkadaşlarla ilişkilerin eşi de içerek şekilde yeniden düzenlenmesi
Küçük çocuklu aileler	Yeni üyelerin sisteme kabulü	a) Evlilik sisteminin çocuklara yer açacak şekilde yeniden düzenlenmesi b) Çocuk büyütme, para kazanma ve ev görevlerinde birleşme c) Geniş aile ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi
Çocukları ergenlik çağındaki aileler	Çocukların bağımsızlığını desteklemek ve büyük anne ve babanın kırılma noktalarını hafifletmek için aile sınırlarında esnekliğin arttırılması	a) Ebeveyn çocuk ilişkilerinin ergenin giriş çıkışına izin verecek şekilde değiştirilmesi b) Orta yaş evlilik ve kariyer konularına yeniden odaklanma c) İlişkilerin gelin, damat ve torunları içerecek şekilde yeniden düzenlenmesi d) Anne babaların (büyük anne babaların) ölümleri ile ilgilenme
Yaşamın ileri aşamalarındaki aileler	Değişen kuşak rollerinin kabul edilmesi	a) Psikolojik gerilemeye karşın kendi veya çiftin işleyişini ve iligilerini sürdürme b) Orta kuşağın daha merkezi olan rolünü destekleme c) Sistemde yaşlıların erdem ve deneyimlerine yer açma d) Eş, kardeş ve diğer akranların ölümleriyle başa çıkma ve ölüme hazırlanma

(NICHOLS, 2013)

2.3. Evlilik

İnsana özgü ilk toplumsallaşma davranışı evlilikle aile kurmadır. Evlilik kavramı, aile kavramına göre daha belirgin bir kavramdır. Aile, “bir grup ya da örgüt”; evlilik ise “karşı cinsten iki kişinin birlikte yaşamak, yaşantıları paylaşmak, çocuk yapmak ve yetiştirmek gibi amaçlarla yaptıkları bir sözleşme”dir (Özgüven, 2017). İnsanların evlenme ihtiyaçlarına bakıldığında evlilik nedenlerinin çok çeşitli olduğu görülmektedir. İki kişinin biyolojik, psikolojik, sosyal gereksinim ve güdülerin doyurulması, dünyaya yeni nesiller getirme, toplumda bir yer edinebilme, birlikte güven içinde olma ve korunma, dayanışma duygusunu hissetme ve sahiplenme duygusu gibi faktörler evlenme nedenleri arasındadır (Kankaya, 2015). Birçok biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlara cevap veren temel bir sosyal kurum olan aileyi meydana getiren evlilik, “karşı cinsten ergin iki kişinin törel ve yasal bağlarla uyarak kurdukları biyo-psiko-sosyal bir kurumdur” (Tan, 1976). Nitekim Boran (2003) da evlilik kurumuna yönelik üç temel motivasyona vurgu yapmaktadır. Biyolojik motivasyon; uzun süreli beraber yaşama ve kendi cinsinden nesiller üretme arzusu, ilişkiden haz elde etme ve beraberliğini, kendini koruma arzusudur. Psikolojik motivasyon; arzu duyduğu karşı cins tarafından sevilme, beğenilme, seçilme, kendi çocuklarıyla beraberliğin sürekli oluşundan duyduğu güven ve hazdır. Sosyal motivasyon ise; toplumun beklentilerine, kurallarına uyarak yaşamının verdiği rahatlık, toplumda kabul edilen değerlere uyumla kazanılan saygınlık hazzı ve güvendir.

İlk insandan günümüze kadar cinsel ilişki ve kadın birlikte algılanan konular olsa da evlenme ve evlilik olgusu oldukça yenidir. Evlenme, belgelere göre ilk kez M.Ö 2000 yılında Mısır’da kabul edilmiştir. Evlilik, “karşılıklı bir dayanışma, toplumsal bir onaylamayla gerçekleşmiş bir sözleşme ve tüm toplumsal yasaklamalar dışında tutulan cinsel gereksinimlerin karşılıklı olarak doyuma ulaştırıldığı bir kaynaşmadır” (Özğür, 1996).

Aile sosyolojisinde önemli bir başlık olan evliliğin tanımı toplumlar arasında farklılık gösterse de toplumbilim açısından iki yetişkin insan arasında toplum tarafından onaylanan cinsel birlik olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte Giddens evlilik tanımında ailenin çoğalmasını sağlayan bir birliktelik vurgusu yapmaktadır (Güneş, 2011). Nitekim Güvenç de evliliği doğuma izin veren bir geçiş olarak tanımlarken doğumla sonuçlanabilen cinsel ilişkiye izin vermeden önce evlenme ya da nikah töreninin yapıldığını belirtmektedir (Güvenç, 1979).

Saxton (1982); evlilik tanımında kalıcı beraberlik için bir araya gelen, aile kurmayı ve türün devamını sürdürmeyi amaçlayan iki insanın birbirlerine ve çocuklarına karşı ortak sorumlulukları üstlendikleri, birbirine bağlı sistemlerden oluşan bir kurum olarak tanımlamaktadır ve bu kurum için evrensel vurgusunu yapmaktadır (Baba, 2010). Nitekim evliliğin kişisel ve toplumsal olarak çeşitli işlevlerinin olması bu kurumun birbirinden çok farklı kültürlerde evrensel düzeyde rastlandığını göstermektedir (Güleç, 2013).

Türk Medeni Kanunu'nun (2001) 185. maddesinde evlenme ile eşler arasında kurulan evlilik birliğinin kurulduğu belirtilmektedir. Ayrıca eşlerin bu birliğin mutluluğunu elbirliği ile sağlamak ve çocukların bakımına, eğitimine, gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlü olduğunu belirtirken birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorunda olduklarını da vurgulanmaktadır.

Türkmenoğlu 2003'teki çalışmasında evliliği; sosyal, dini ve siyasi anlamda eşit haklara sahip kadın ve erkek arasındaki bir sözleşme olarak nitelermektedir. Bununla birlikte; serbest seçmeye dayalı olması gereken evlenmeyi iki varlığın anlaşarak ortak bir yuva kurma dürtüsü olarak açıklamaktadır (Pehlivan, 2006).

Ateş (2014) ise evliliği; iki yabancıdan farklı değerler, farklı kültürlerle ve iki ayrı aile öyküsüyle bir araya geldikleri kimliklerini yeniden inşa ettikleri yeni ve özel bir yapı olarak tanımlamaktadır. Ayrıca evliliğin iki kişinin bir araya gelmesinin dışında daha farklı dinamikleri taşıyabilecek bir süreç olduğuna da vurgu yapmaktadır.

2.4. Eş Seçimi

Bireyin yaşamına önemli derecede etki eden eş seçimi kararı, kişinin yaşamını kiminle sürdüreceği, kiminle aile kuracağı, kimden çocuk sahibi olacağını belirlediği bir süreçtir (Tuzer 2016).

Eş seçme ve evliliğe karar verme süreci farklı şekillerde tartışılmaktadır. Toplum yaygın olan bir görüşe göre romantik ilişkiler ve evlilik; bireysel gelişimi engelleyen ve eşlerin kişisel alanlarda fedakârlık yapmalarını gerekli kılan bir durumdur. Geleneksel yaygın görüşe göre bu kapsamda iki farklı tema ön plana çıkmaktadır. Bunlardan biri, insanların özgürlüklerinden vazgeçip evlenmeyi tercih etmeleri bir diğeri ise insanların doğru kişi ile evlendiklerinde hayat kalitelerinin ve yaşam doyumlarının artacağı hayalini kurmalarınıdır (Tosun, 2015).

Surra (1990) 1980’li yıllarda eş seçimi ve evlilik öncesi ilişkiler hakkında yaptığı çalışmada yapısal, kültürel ve şahsi kararların evlilik kararına etki eden mekanizmalar olduğunu belirtmiştir. Ayrıca şahsi karar vermeye etki eden nedenlerin ise cinsiyet, bölgesel etkiler, kendi sosyal statüsündeki yaşlıların evlilik durumu ve psikolojik durumu olduğunu vurgulamıştır (Ondaş, 2007).

Bireylerin eşlerini nasıl seçtikleri ile ilgili olarak çeşitli kuramlar ve tezler ortaya atılmıştır. Bu kuramların temelindeki görüş ise eş seçiminin rastgele bir süreç olmadığı aksine bilinçli ve amaçlı bir seçim anlayışı olduğudur. Görücü usulü evlilik uzun süre bireylerin tercihlerini ikinci plana itmiş olsa da günümüzde bireysel tercihlerin önem kazandığı görülmektedir (Bacanlı, 2001). Nitekim toplumun hızlı değişmesi evlenme biçimlerini de etkileyerek görücü usulleri yerini tanışarak evlenmeye bırakmıştır. Tanışarak evlenmenin görücü usulünün birçok sakıncasını gidermekle birlikte yeni bazı sakıncalara da gebe olduğu vurgulanmaktadır. Tanışma yoluyla yapılan seçimlerde “romantik çekicilik” temel bir faktör olmakta fakat çiftler birbirlerini akıl ve mantık ölçülerinde saydam olarak değerlendirememektedirler. Daha çok duygusal bir tutumun egemen olduğu tanışmada çiftler iyi yönlerini göstermeye, karşı tarafın hoşuna gitmeyeceğini düşündüğü zayıf yönlerini ve eksikliklerini ortaya koymama eğilimindedirler (Özgüven, 2017).

Buss ve arkadaşlarının (1990) 33 ülkeden 9494 birey ile yapılan çalışmada aşk ve karşılıklı çekiciliğin eş seçimindeki en önemli faktör olarak ortaya koymaktadır (Kublay ve Oktan, 2015). Udry’nin (1974) yaptığı çalışmada ise özgür iradeyle yapılan eş seçiminde romantik aşkın evliliğin öncelikli temeli olduğu görülmektedir. Geleneksel toplumlarda ise eş seçimi genellikle bireyin kendisi tarafında değil ailesi tarafından gerçekleştirilmektedir (Çimen, 2007).

Özgüven’in 1994’te üniversite öğrencileri ile yaptığı eş seçme yöntemlerine ilişkin araştırma sonucuna göre; 350 öğrencinin %74’ü “uzun bir arkadaşlıktan döneminden sonra”, %18’i ise “mantık evliliği” ile evlenmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Yine evlenecekleri kişiyi kimin seçmesi gerektiği sorusuna da %80’i kendim cevabı verirken %20’si aile ya da başkaları cevabını vermiştir (Özgüven, 2017).

2.5. Tanışma Şekli

Mantık birlikteliklerinin ön planda olduğu 18. yy evlilikleri, 19. yy’a doğru yerini aşk evliliklerine bırakmıştır. Evlilik için en gerekli nedenin aşk olduğu ve evlenecekleri kişileri

aşkı göz önüne alarak seçmeleri gerektiği radikal bir fikir olarak 18. yy'da ortaya çıkmıştır. 18. yy'ın sonlarına doğru ise evlilik iki kişinin seçimine bırakılan ekonomik ve politik bir iş birliği olarak görülmektedir. Evlilik kurumunun tercihe bağlı hale gelmesinin en önemli nedeni ise aşkın bir evlilik için mutlaka olması gerektiği düşüncesidir. Böylelikle kendilerini mutlu edecek bir aşk bulduklarında evlenmeye başlamışlardır. 18. yy'ın sonunda başlayan bu değişim boşanma olgusunu da beraberinde getirmiştir (Coontz, 2005, akt. Kılıç, 2012).

Evliliğin iki kişinin seçimine bırakılmasıyla birlikte “kadınla erkek arasındaki duygusal ilişki”, “birbirine duygusal ilgi duyan kadın ve erkek” anlamına gelen flört sözcüğüne daha çok rastlanmaktadır (TDK). Nitekim iki kişinin seçimine bırakılan evlilik romantik ilişkileri de beraberinde getirmiştir. Furman, romantik ilişkiyi birbirleriyle bağları olduğunun farkına varan iki kişi arasında gönüllü devam eden sıklıkla cinsel bir bileşeni de içeren, genellikle tutkulu bir çekiciliğin olduğu bir ilişki ve etkileşim örüntüsüdür. İletişim kurmayı, karşıdakini dinlemeyi, duyguları paylaşmayı sağlayan flört ilişkisinde de iki kişinin birbirlerine karşı cinsel çekimleri vardır (Yalçıntaş Sezgin 2015).

Flört sözcüğü çiçeklerle süslemek, tatlı sözler söylemek ya da boş şeylerden söz etmek anlamına gelmektedir ve Fransızca “Fleurettir” sözcüğü İngilizlerde “Flirt” şekline bürünmüştür. Eskiden flört çiftlerin birbirlerine aşk sözleri söylemeleri, karşılıklı kur yapmaları anlamında kullanırken sonraları cinsel ilişki ile sonuçlanmayan her türlü sevişme hareketleri olarak kullanıldı. Cinsel isteğin erkek ve kadında doğrudan doğruya kendini göstermesi için tek çıkar yol şeklinde tanımlayan İsviçreli psikolog Prof. Auguste Forel 1904 yılında bugünkü anlamı ile kullanan ilk kişi olmuştur (Özakman, 2006).

Tarhan'a göre günümüzde flört için çiftlerin birbirlerini tanımaları için gerekli olduğu anlayışı vardır. Halbuki bu anlayış, sevgili olunmadan evlenilmez anlayışının bir ürünüdür. Bu nedenle flört gerçek anlamda bir tanışıklık sağlamamaktadır çünkü duygusal süreçlerden dolayı çiftler birbirlerine objektif bakmamaktadır. Görücü usulü ile yapılan evliliklerdeki boşanma oranı ile flörtle yapılan evlilikteki boşanma oranlarının yakın olması da bunun göstergesidir (Tarhan, 2013).

Özakman flört sorumluluk yüklü bir ilişkidir diyerek flörtün bazen çığırından çıktığını şu benzetme ile ifade etmiştir. “Flört, kapağı sımsıkı kapalı ateş üstündeki kazana benzer. Kazanın altına boyuna odun atılırsa, ateş verilirse ne olur?” (Özakman, 2006).

Evlenmeden önce âşık olup onun doğru insan olduğuna inanıldığı için en iyi yönleri gösterilir. Çünkü flört sürecinde taraflar birbirlerini sevindirmek için abartıya kaçarlar. Halbuki flört görev değil bitmeyen bir süreçtir (Ziglar, 1997).

2.6. Evlilik Öncesi Süreç

Özgüven (2017) insan yaşamının üçte ikisinden fazlasını ve tüm geleceği etkileyecek boyutta önemli olan evlilik kararının başlangıçta doğru verilmesinin evlilikte ilişkilerin düzenli, uyumlu ve dengeli olmasıyla yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Nitekim bireylerin geriye kalan ömürlerini birlikte geçirmeyi planladıkları eş seçimi insan hayatı için önemli bir karardır. Bu kararın önemi de evlilik öncesi süreçlerin önemini de göstermektedir. Evlilik öncesi süreçte bireyler yaşamalarını birleştirecekleri eşlerini yakından tanımak, olumlu/olumsuz özelliklerini görmek ve geleceğe şekil vermek için beraber zaman geçirme fırsatı yakalamaktadırlar. Dolayısıyla bireyler, evlilik kararlarını bu süreçteki deneyim ve tecrübelerine göre şekillendirmektedirler (Özabacı, 2010).

Evlilik öncesi sürecin toplum nazarında meşruiyet kazanması söz ve nişanladır. Bu dönemler aynı zamanda çiftler için geçiş ve uyum dönemidir. Evlilikte ortaya çıkabilecek problemlerin anlaşılması ve aşılp aşılmayacağını değerlendirilmesi bu dönemlerdedir. Bu süreçler eşlerin birbirini tanımaktan ziyade evlilik kararının test edildiği bir dönemdir ve süresi kişilerin durumuna göre değişmektedir. Ancak bu sürenin uzun olması daha fazla sorun yaşama riskini arttırmakla birlikte çiftleri de yıpratmaktadır. Çünkü bu dönem dış etkiye açık zayıf bir dönemdir. Tarhan bu dönemi fidenin yeni ekildiği zamanlara benzetir ki fide henüz kök salmadığı için en ufak bir rüzgârdan bile zarar görebilmektedir (Tarhan, 2013).

Çiftler, evlilikte yaşanan birçok problemle evlilik öncesinde de karşılaşmaktadırlar. Nitekim Sürebiçer'in (2008) yapmış olduğu araştırmada boşanmış kişilerin yarısından fazlasının (%55,4) boşanma sebeplerini evlenmeden önce fark ettikleri görülmüştür. Canel (2012) de sağlıklı bir evliliğin çiftlerin birbirleri ile evlenmek için uygun olup olmadıkları konusunda sağlıklı karar vermeleri ile başladığını vurgulamıştır. Nitekim birbirini yeterince tanımadan evlenmek, acele ve ani evlilik kararları, sadece mantık evliliği yapmaya çalışmak ya da sadece aşk evliliği yapmaya çalışmak boşanma riskini arttıran etkenler arasında belirtilmiştir.

2.6.1. Evlenme Biçimi

Aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşmenin gerçekleştiği evlilikle ilgili en önemli kavramlardan biri evlenme biçimidir. Toplumların tarihsel boyutları, ekonomik yapıları, yerleşim düzenleri, gelenekleri, kültürleri evlenme biçimlerini de etkilemektedir. Her toplum kendi yapısına uygun evlenme biçimini tercih ederken yapısına aykırı düşecek olanları da önlemeye çalışmaktadır. Türkiye’de kültürel değişmelerin daha etkin görüldüğü büyük kentlerde doğrudan tanışıp anlaşarak evlenmeler yaygınlığını arttırmakta iken gelenekselliğin ağır bastığı yerlerde “görücülük” evlenme biçimlerinin başında gelmektedir. Görücülüğün aslını evlenecek erkeğin tanıdığı birkaç kadının tanıdıklarda önerilen kızın evine ziyarete gidip hem yakından incelemeleri hem de niyetlerini belli etmeleri oluşturmaktadır. Buna “kız bakma”, “görücü çıkma”, “dünür gezme” gibi adlar da verilir. Kız ailesine düşünme payı bırakılması damat adayı hakkında bilgi edinmeleri için zaman tanımak anlamına da gelir. Görücülük yoluyla evlenme biçiminde ailelerin isteği, girişimi ve beğenisi rol oynamaktadır (Örnek, 2000).

Türkiye’de 33 çeşit evlenme biçiminin bulunduğu tespit edilmiştir (Sezen, 2005).

Görücü Usulü Evlenme: Evlenecek gencin annesi, babası ya da diğer yakınları tarafından başlatılan eş seçme girişiminde gencin kızı beğenmesi yeterlidir. Gelenekselliğin ağır bastığı yörelerde görülmektedir.

Kız Kaçırma (Düğünsüz Evlenme): Ailelerin evliliğe karşı çıkması durumunda gündeme gelir. Bu durum sosyo-ekonomik ve diğer sebeplerle en çok kız tarafının engellemesi ile ortaya çıkar. Kız tarafının başlık parası istemesi de bu engeller arasındadır. Kız kaçırmanın diğer bir şekli de kızın rızası olmadan zorla kaçırılmasıdır.

Başlık Parası Karşılığında Evlenme: Evlenecek genç kızın tarafına ödenen paraya başlık parası denir. Bu ödeme nakit paranın yanında altın, ev, bahçe, tarla veya canlı hayvan olarak da gerçekleştirilmektedir. Başlığa “bedel”, “ağırlık”, “ana hakkı” gibi isimler de verilmektedir. Başlık parasının miktar ve biçimi üzerinde yapılan pazarlığın sonuçlanmasına “başlık kesme” denir.

Oturak Alma Evlilik: Kızın bohçasını alarak oğlan evine gidip oturması durumdur. Kütahya, Sivas, Kastamonu illerinde bu evlilik biçimine rastlanmaktadır. Bu evlenme biçimi “erkeğin kız tarafından kaçırılması” şeklinde de yorumlanmaktadır.

Başörtüsü Kaçırma Yolu ile Evlilik: Kıza ait bir eşyanın kaçırılması kızı kaçırmakla eş tutulan bir evlilik türüdür ve Hakkâri, Van, Ağrı, Erzurum'un bazı ilçelerinde rastlanmaktadır.

Beşik Kertme Evliliği: Temelinde sosyo-ekonomik ve psikolojik etmenlerin yattığı bu evlenmede eş, dost, komşu veya yakınlar çocukları henüz beşikte iken beşiklerine birer kertme (işaret) vurarak kız ve oğlanın haberi olmadan nişanı gerçekleştirirler. Ülkemizde rastlanılan bu evlenme biçimi Hindistan ve Avusturalya'da da görülmektedir.

Taygeldi Evlilik: Dul bir erkeğin çocuklarını da alarak dul bir kadınla, dul bir kadının da çocuklarını alarak dul bir erkekle yaşamasından doğan evlilik türüdür. Kadın veya kocanın yanlarında getirdikleri çocuklar "taygeldi" olarak adlandırılmaktadır.

Kuma Getirme Evliliği: Cumhuriyetten önce karısı kısır olan ya da erkek çocuk doğuramayan erkek yeniden evlenirdi. İlk kadın ikinci plana düşmemek için "kuma" veya "çocuk anası" denilen kadını bizzat kendisi bulurdu.

Berder (Bedel) Evliliği: Hem kızı hem de oğlu olan iki ailenin başlık sorununu ortadan kaldırmak amacıyla karşılıklı olarak hem kızlarını hem de oğullarını evlendirmeleridir.

Kepir (Yaban Değişimi) Evliliği: Bekar iki arkadaşın kız kardeşlerini kendi aralarında değiştirmeye karar verdikleri bir evlenme biçimidir. Bu durumda evden bir kız gitmiş yerine bir gelin gelmiştir.

Ölen Kardeşin Karısı ile Evlenme: Ölen kardeşin karısı bekar olan erkek kardeşle evlendirilir veya evli olan erkek kardeşin ikinci eşi olması yoluna gidilir.

Baldızla Evlilik: Eşinin ölümünden sonra dul kalan kocanın baldızı (eşinin kız kardeşi) ile evlenmesidir.

İçgüveyi Evliliği: Erkek çocuğu olmayan ve ekonomik durumu iyi olan bazı aileler kızı dışarı vermek yerine damadı "içgüveyi" olarak almaktadırlar.

Yetim Evliliği: Anne ve babası ölmüş kardeşleri olmayan bir erkek ya da bir kızın kimsesiz kalmaması için yakın akrabalarından birisi ile evlendirilmesidir.

Yakın Akraba Evliliği: Kırsal kesimlerde öncelik verilen bu evlenme biçimi sosyo-ekonomik ve psikolojik nedenlere dayalı olarak gerçekleşmektedir.

Oldu Bitti Evlilik: Kızın erkeğin zayıf yanlarını yakalayarak onunla ilişkiye girmesi sonucu gerçekleşmektedir.

Para Karşılığı Evlenme: İlköğretim çağındaki çocukların okula gönderilmeyerek ya da okuldan alınarak para karşılığında evlendirilmesidir.

Kan Parası Karşılığı Evlenme: Öldürülen kişinin kan bedeli olarak altın, para, tarla yanında kız verildiği de görülmektedir.

Öç Alma Karşılığı Evlenme: Aralarında kan davası bulunan bazı ailelerin başvurduğu evlenme biçimidir.

Çok Eşli Evlilik: Eğitim düzeyi düşük kırsal kesimlerde hala devam eden evlenme biçimidir. Çocuk özellikle erkek çocuk doğuramayan kadının üzerine 1.,2. hatta 3. Kuma alınabilmektedir.

Anlaşmalı Evlilik: Dul kalan kadın veya erkeklerin yaşlılık dönemlerinde gerçekleştirdikleri bir evlenme biçimidir.

Hileli Evlilik: Kamu kuruluşlarından emekli olan yaşlı dul erkeklerin maaşlarının öldükten sonra bir yakını tarafından alınması için başvuru kâğıt üzerinde kalan evlilik biçimidir.

Rastlantı Evliliği: Rastlantı sonucu başı sonu düşünülmeden ve fiziksel etkilenme nedeni ile yapılan evlilik türüdür.

İlan Yolu ile Evlenme: Gazete, dergi, televizyon ve internete hem kendi özelliklerini hem de evleneceği kişide istediği özellikleri ilan vermesi ile gerçekleşen evlilik türüdür.

Tercihli Evlilik: Aile büyüklerinin onayı ile evlendirilme şeklinde gerçekleşmektedir. Görücü usulünden farkı kız ve erkeğin aynı çevreden olmaları ve birbirlerini tanımalarıdır.

Yabancı ile Evlilik: Yurt dışında görev yapan veya işçi olarak çalışanların gerçekleştirdiği bir evlenme biçimidir.

Farklı Mezhep Evliliği: Din ve mezhep farklılıklarına rağmen birbirini seven bazı gençler bu engelleri aşmış mutlu olabilmektedirler.

Metres Edinme Evliliği: Her türlü bakım ve masrafı üstlenilen başka bir evde ikame ettirilen ikinci bir kadınla sürdürülen gayrimeşru ilişkidir.

Muta Evliliği: Geçici bir süre için yapılan evliliktir.

Dış Güveyi Evliliği: Başka bir ülkeye damat olarak gidilen evlenme biçimidir.

Dul Evliliği: Dul bir erkek ve dul bir kadının evlenmesidir.

Tanışık Anlaşarak Evlenme: Kız ve erkeğin belli bir süre arkadaşlık yapmaları ve birbirlerini iyice tanıdıktan sonra gerçekleştirdikleri evlenme biçimidir.

Televizyon Evliliği: Bazı televizyon kanallarınca reyting amaçlı yürütülen bir evlenme biçimidir.

2.6.2. Evlenme Süresi

İlişki süresi ile ilgili Huston ve arkadaşları (1981) 50 yeni çift ile yaptıkları bir çalışmada çiftlerden ilişkilerinin belli aşamalarını (tanışma, ciddi şekilde çıkma, kavga, aile ile tanışma...) ve bu aşamalardaki evlilik olasılıklarını bir takvim üzerinde belirtmelerini istemişler ve ilişkilerin gelişme türlerini saptamaya çalışmışlardır. Bu araştırma sonuçlarına göre hızlandırılmış, uzatmalı ve orta hızla gelişen ilişkiler olmak üzere üç değişik ilişki türü ortaya çıkmıştır. Hızlandırılmış ilişkilerde; tanışmadan ortalama 10 ay sonra evlilik kararı alınmış, 18 ay içinde de nikah kıyılmıştır. Orta hızla gelişen evliliklerde ise evlilik kararının ortalama 9 ay içinde alındığı ve tanışmadan 2 yıl sonra evliliğin gerçekleşmiştir ve en az çatışma bu tür ilişkilerde görülmüştür. Uzatmalı ilişkilerde ise evlilik kararı geç alınmış (üç yıldan uzun) ve evlilik kararı ile nikah arasında 15,5 ay geçmiştir. Uzatmalı ilişkilerde çok çatışma olduğu söylenmiş ve ilişkiyi etkileyen olumlu/olumsuz çok sayıda önemli olayların olduğu belirtilmiştir. Uzatmalı ilişkilerde zamanın %50'lik kısmı ciddi bir biçimde çıkmak ile geçmiştir. Diğer ilişkilerde ise bu oran, bütün sürenin %30'u kadardır. Ayrıca uzatmalı ilişki içindeki çiftlerin, diğer ilişkideki çiftlere göre boş zaman etkinlikleri sırasında eşlerinden daha çok ayrı oldukları da görülmüştür (Hortaçsu, 1991, akt. Fidanoğlu, 2006).

Yılmazçoban (2008), Huston ve arkadaşlarının çalışmasındaki sürelerin batıdaki flört uygulamasına ait sınırlılıklarla belirlendiğini ve bu sürelerin Türk toplum özellikleri ve flörtün Türkiye'deki uygulama pratiği düşünüldüğünde uzun süreler olduğunu vurgulamıştır.

Günümüzde görücülüğün barındırdığı fazlaca katı ve keskin kurallarla birlikte evlenilecek kişinin uzun süreli tanınması gerektiğine dair yaygın bir kanaat olduğunu da belirtmiştir.

2.7. Uyum/Doyum

Psikiyatrist ve psikologların dışında pek çok bilim dalına araştırma konusu olan evlilik doyumu, evlilik mutluluğu ve evlilik uyumu gibi kavramlar evlilik ilişkisinin kalitesini tanımlama amacı ile kullanılmaktadır. Nitekim Spainer da evlilik kalitesi kavramını evlilik doyumu, evlilik uyumu ve evlilik bütünlüğünü de kapsayan genel bir kavram olarak tanımlamaktadır. Evli çiftlerin ilişkilerinin öznel değerlendirilmesi olarak ifade edilen evlilik kalitesinin yüksek olmasının iyi uyum, yeterli iletişim, evlilik ilişkisinde yüksek doyum ve mutluluk derecesi ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Erberk ve ark, 2005). Locke ve Wallace gibi araştırmacılar uyum kavramında eşlerin evlilikleri hakkında nasıl hissettikleri ile ilgilenerek evlilik doyumu ya da mutluluğuna dair bilgileri kullanmışlardır. Spainer gibi araştırmacılar da eşlerin ayrı ayrı duyguları olarak değil eşler arasındaki ilişkinin bir özelliği olarak değerlendirmişlerdir ve iletişim, çatışma gibi ilişkiyi içeren özellikleri kullanmışlardır (Yılmaz, 2001).

Oprisan ve Cristea; evlilik doyumunun, partnerlerin evliliklerinden, ilişkilerinden ve birbirlerinden tatmin olma düzeyleri ile ilgili olduğunu vurgulayarak tatmin olmayı da mutlu olmak ile açıklamaktadırlar. Çiftlerin birbirlerini olduğu gibi kabul ederek sevmelerinin gerçekten mutlu olmanın ön koşulu olduğunu da belirtmektedirler (Zeytinoğlu, 2013).

Sokolsi ve Hendrick, evlilik doyumunu, eşlerin birbirlerine gösterdikleri sevgi biçimi, cinsel doyum, iletişim biçimi gibi kişisel boyutlardan ve verilen kararlarda eşitlik, kazanç, çalışma, problemleri paylaşma gibi çevresel boyutlardan elde edilen psikolojik tatmin olarak açıklamaktadırlar (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Halfrod, Kelley ve Markman (1997) evlilik uyumu ile ilgili dört temel özellik tanımlamışlardır.

- ✓ Evlilik yaşamındaki olumlu etkileşimler: Evlilik uyumları yüksek çiftlerin evlilik uyumları daha düşük çiftlere göre paylaştıkları aktivitelerin daha fazla olduğu ve ilişkilerinin daha olumlu olduğu belirtilmektedir.

✓ Etkili iletişim ve başarılı bir çatışma yöntemi: Evlilik uyumu düşük ve sorun yaşayan çiftlerin çatışma çözümü ile ilgili daha yıkıcı davranışlara başvurdukları ve çatışmalarla ilgili kaçınmalarının daha fazla olduğu öne sürülmektedir.

✓ Eşe yönelik bakış açısı: Evlilik uyumu yüksek bireylerin eşlerine yönelik daha olumlu bakış açılarına sahip oldukları, evlilik uyumu düşük bireylerin ise eşlerinin olumsuz davranışlarına yoğunlaştıkları görülmektedir.

✓ İlişki şemaları: Bu kavram ile bireylerin zaman içinde eşleri ve ilişkileri hakkında geliştirdikleri inanç ve algılardan söz edilmektedir (Çakmak Tolan, 2015).

Solmuş'a (2011) göre ilişkinin uyum ve doyumu;

- ✓ Tarafların kişilik özellikleri,
- ✓ Benlik saygısı, güveni ve yeterliliği,
- ✓ Demografik özellikler,
- ✓ Psikolojik ya da fiziksel sağlık sorunları,
- ✓ İlişkinin süresi ve statüsü,
- ✓ Sınırlar ve sınırların korunması,
- ✓ Değerler ve tutumlarda uzlaşma,
- ✓ Eşe yönelik algılar ve yüklemeler,
- ✓ Ebeveynler arası ilişkiler olmak üzere pek çok özelliğe göre şekillenmektedir (akt. Yıldız, 2017).

2.8. Uyum/Doyum Çalışmaları

Bir evliliğin zorunlu ve gönüllü niteliklerinin bir dengeye ulaşması anlamında kullanılan evlilik uyumu ile doğrudan ilişkili eş seçimi, rol beklentileri, olumlu ve olumsuz eş davranışları, problem çözme etkileşimleri, evlilikle ilgili işlevsel olmayan inançlar, olaylarla ilgili eşlerin yaptığı yüklemeler gibi konularda çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Tutarel Kışlak, 1999).

Literatürde evlilik istikrarı, eşe bağlılık, güçlü manevi değerler, eşe saygı duymak, cinsel yaşamda sadakat, iyi bir eş olmaya istekli olmak, dine bağlılık, eşi desteklemeye ve memnun etmeye istekli olmak, eş için iyi bir arkadaş olmak ve affetme/affedilmeye gönüllü olmak gibi değişkenlerle evlilik doyumunu yordayan pek çok çalışma mevcuttur (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Evlenme biçimi ile evlilik doyumunun karşılaştırılmasının yapıldığı çok az sayıda araştırma bulunmakla birlikte bu çalışmaların sonuçları birbirlerinden farklıdır. Shachar (1991) İsrail’de görücü usulü ve flört ederek evlenen 206 çiftin evlilik doyumunu incelemiştir. Elde edilen sonuca göre flört süresi, evlilik öncesi yaşam ve eş seçme şeklinin evlilik doyumuyla ilişkisi çok düşük düzeydedir (Yeşiltepe, 2011). Bir başka araştırma ise Yelsma ve Athappily’in 1988’deki çalışmasıdır. Çalışmada 25 flört evliliği, 28 görücü usulü evlilik yapan Hintli çiftler ile mantık evliliği yapan 31 Amerikalı çiftin evlilik doyumu incelenmiş ve görücü usulü ile evlenen çiftlerin evlilik doyumunun daha yüksek olduğu saptanmıştır (Güngör Houser, 2009).

Korkut ve Şendil’in (2008) yaptığı çalışmada anlaşarak evlenen çiftlerin görücü usulü evlenenlere göre evlilik uyumlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Eşlerin birbirlerini tanımalarına ve paylaşımına daha çok imkân veren anlaşarak evlenmede daha fazla çift tatmini yaşadıkları ve birbirlerine sevgi gösterme biçimlerinde anlaştıkları bir evliliğe sahip oldukları da belirtilmiştir.

Yeşiltepe (2011) de yapmış olduğu çalışmada da evlenme biçimi ile evlilik uyumu arasında anlamlı farklar bulunduğunu belirtmiştir.

Journal of Personality and Social Psychology (2003)’te yer alan, 1984-1995 yılları arasında yapılan ve 24 bin bireyle yapılan çalışmada evliliğin çiftlerin mutluluğuna sebep olmadığı, düğünden sonra kısa bir süre iyilik dönemi geçirdikleri ve evliliklerini sürdürebilme olasılıklarının evlenmeden önceki yaşamlarından memnun olmaları ile bağlantılı olduğu açıklanmıştır. Böylelikle evlilik öncesi ilişki ile evliliğin uyumu arasında pozitif korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Demiray, 2006).

Stanley ve ark. (2012) evlilik uyumunu etkileyen faktörler arasında hem evlilik öncesi uyumu hem de evlilik öncesi ilişki doyumunu belirtmişlerdir. Nitekim Locke (1946) da boşanmış ve evli çiftlerle yaptığı çalışmada evlenmeden önceki tanışıklık sürelerinin evlilik uyumuna etkisi incelemiştir. Ve bu etkinin en çok kadınlarda görüldüğünü, 1 yıldan daha az tanışan çiftlerin evlilik uyumlarının daha düşük olduğunu vurgulamıştır (Yüksel, 2013).

2.9. Mutlu ve İdeal Evlilik

Tarhan, evliliği yanan bir ateşe benzetir. Ateşin devamlı yanması için nasıl sürekli beslenmesi gerekiyorsa evliliğin de sağlıklı yürüebilmesi için daima beslenmesi ve yatırım

yapılması gerekmektedir (Tarhan, 2013). Özüğurlu da sağlam ve mutlu bir evliliğin; iki ayrı kişiliğin birbiri ile bütünleşmesiyle gerçekleştiğini vurgular ki bunu da eşlerin bütüncül uyumu olarak adlandırır. Ve bu bütüncül uyumu değişik boyutlarda eşlerin karşılıklı iletişim ve etkileşimde uyum göstermeleri olarak ifade eder. Ruhsal yaşantıda uyum, topluluk içinde birliktelikte uyum, karşılıklı tutum ve davranışlarda uyum, birbirini tamamlamada ve bütünleşmede uyum, insan insana ilişki kurmada uyum ve cinsel davranışta uyum şeklinde altı boyutta incelemektedir. Bu boyutların birkaçında “ben” ve “sen” yerine “biz benliği” oluşuyorsa evlilikte bütüncül uyum vardır. Bu uyum için eşler beklentilerini doyurucu güven, sevgi ve saygıyla bütünleştirmelilerdir. Düşünen, üreten, gelişen insanın bu özelliklerine uygun düşen ve kendini bu özellikleriyle gerçekleştirmesine olanak sağlayan evlilik ideal evlilik (Özüğurlu, 1996). Nitekim evlilikten beklentiler ve evliliğe yüklenen anlam evlilikte doğru kişiyi bulmak kadar önemlidir. Beklentiler, eşler arasındaki uyumun da kalitesini belirler (Tarhan, 2013).

Mutlu ve uyumlu bir evlilik sağlıklı bir iletişimle gerçekleşir. Yapılan araştırmalara göre eşler tarafından en sık belirtilen ilişki sorunu iletişim problemleridir. Bu nedenle evlilikte iletişim çok önemli bir rol oynamaktadır. Birçok araştırmacı ve terapist tarafından paylaşılan görüş, iletişim becerilerinin evlilikteki memnuniyeti belirleyen en önemli etken olduğudur. Çünkü iletişim problemleri kişiler arası ilişkilerin asıl sorunudur (Yavuzer, 2010). Özüğurlu'ya göre de mutlu ve uyumlu bir evlilik sağlıklı bir iletişimle gerçekleşir. Sağlıklı iletişim, evlilik sorunlarının olumlu ya da olumsuz biçimde çözülmesinin önkoşuludur. Eşler arasında sağlıklı bir iletişimin bulunmaması evlilik sorunlarının kökeninde yatan nedeni anlamalarını engellediği için bu sorunlar çözülmeden devam eder. Bu durum da mutsuz evliliklerde sıkça karşılaşılan bir durumdur (Özüğurlu, 1996). Nasıl ki yalnızca hasta olmamak sağlıklı olmak anlamına gelmiyorsa yalnızca çatışma olmayan evlilik mutlu evlilik anlamına gelmez. İyi evlilik çatışma olmaması değil çatışmaların doğru halledilmesidir (Ziglar, 1997).

İletişim insanlar arasında mesajlar aracılığı ile kurulan sosyal bir etkileşimdir. İletişim ilişkileri, ilişkiler iletişimi doğurur. İlişkilerin sürekliliği de ilişkinin besleyiciliğine bağlıdır. Kişilerin ihtiyaçlarını tatmin etmeyen kişiler, üyelerinin ihtiyaçlarını tatmin etmeyen kurumlar varlığını sürdürmezler. Bir ilişkide kişiler birbirlerinin varlığını ne kadar beslerse, ödüllendirici katkıda bulunurlarsa ilişkiden alınan doyum da o derece yükselir. Yüksek doyum, tarafların birbirine bağlanmasını sağlar. İlişkiyi besleyen temel değerler kaybedilmişse ilişki stres doğurucu ve yıpratıcı bir nitelik kazanacağı için tarafların ilişkiyi

sınırlandırmaları veya bitirmeleri sağlık ve huzur açısından önemli bir hal almaktadır (Gerçik, 2015). Nitekim Heitler’de evliliği ikinin gücü olarak tanımlar. Nasıl ki matematikte bir sayıyı kendisiyle çarparsanız o sayının gücünü iki katına çıkartabiliyorsak evlilikte de bireyler çift olduklarında ellerindeki toplumsal güçleri iki katına çıkarırlar. Evlilik yolu ile iki kişi bir bütün olabildiklerinde bu birleşme yaşamlarının gücüne kaynak oluşturduğu gibi anlaşılmadıklarında da yaşamlarını kısıtlayabilir (Heitler, 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Belirlenmiş bir hedefe doğru hem yürüme faaliyeti hem de uzanan yolun kendisi anlamında kullanılan yöntem, bilim etkinliğinin eksiksiz bir şekilde gerçekleşmesini sağlar. Hedef olarak alınan objeye doğru ilerlenen yoldaki işlemlerin neler olduğunu gösteren yöntem, sonuca daha sağlıklı ulaşılabilmesi açısından önemlidir (Çelebi, 2004). Bu önem çerçevesinde bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizine ait bilgiler yer almaktadır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Creswell’e göre nitel araştırmanın temelinde keşfetmek istediğimiz temel bir olgu (konu) vardır. Bu temel olgunun çevresinde nitel araştırma doğasının katılımcıların düşüncelerini sunmak, veri toplamak için gerçek ortama girmek, sürecin nasıl geliştiğine bakmak, az sayıdaki insana veya küçük kümelere odaklanmak, olgu ile ilgili farklı bakış açıları ya da görüşler oluşturmak, olgu ile ilgili farklı görüşleri karşılaştırmak gibi birçok unsuru da bulunmaktadır (Creswell, 2017).

3.1. Araştırma Modeli

Nitel araştırma modeli ile oluşturulan çalışma olgu bilim (fenomenoloji) deseninde oluşturulmuştur. Olguları, nesnelere, şeylerin dış görünümünü inceleyen fenomenoloji

aktörlerin (bireylerin) olayları, durumları nasıl algıladıklarını anlamaya çalışır (Bal, 2016). Nitekim evlilik öncesi süreç ile evlilik süreci arasındaki ilişki konusundaki muğlaklıklardan dolayı bu desen tercih edilmiştir.

Fenomenolojide veri toplama genellikle derinlemesine mülakatlarla gerçekleşir ki (Bal, 2016) bu araştırmada da nitel araştırma modelinden yarı yapılandırılmış sorular ile mülakat (görüşme) tekniği kullanılmıştır. “Görüşme yöntemi, bireylerin belirli konularda tepkilerini, düşünme biçimlerini, akıl yürütme yöntemlerini, algılarını, duygularını, hassasiyetlerini ve daha pek çok bireysel bilişsel ve duygusal süreçleri derinlemesine anlamak için uygundur” (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Kümbetoğlu’na (2012) göre de derinlemesine görüşme tekniği sosyal dünyadaki birçok olgunun, sürecin, ilişkinin görünümünden çok özüne inmeyi; bunların ayrıntılarını kavramayı ve bütüncül bir şekilde anlamayı sağlayan bir veri oluşturma aracıdır.

İnsanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada oldukça güçlü bir yöntem olan görüşme, nitel yöntemlerden en sık kullanılanıdır (Bogdan ve Biklen, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008). Briggs de görüşme yönteminin, bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine şikayetlerine, duygularına ve inançlarına dair bilgi elde etmede oldukça etkili bir yöntem olması hasebiyle sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda kullanılan en yaygın veri toplama yöntemi olduğunu savunur. Patton’ a göre de görüşme yoluyla deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar, zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenmeyi anlamaya çalıştığımız için görüşmenin amacı bir bireyin iç dünyasına girmek ve onun bakış açısını anlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Hem nitel araştırmalarda hem de nicel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniği nitel araştırmalarda görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarma amacındadır. Nitekim görüşülenlerin anlam dünyalarını, duygu ve düşüncelerini anlamak nicel görüşmelerden farklıdır, yüzeysel değildir ve daha derin bilgi edinmek esastır. Seidman’a göre de görüşme, insanların davranışlarının bağlamına giriş sağlarken araştırmacılara da o davranışın anlamını anlamak için yol sunar. (Kuş, 2003).

3.2. Araştırmanın Evren ve Çalışma Grubu

İstanbul’da yaşayan 25-50 yaş arasındaki evli kadınlar araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışma grubunu ise çalışan ve çalışmayan kadınlar oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile

oluşturulmuştur. Bu yöntemde araştırmacı tarafından araştırmaya konu olacak örnekleme belli bir kıstas getirilir. Bu araştırmaya katılacak evli kadınların seçiminde evlilik öncesi süreci 3 yıldan az olan (kısa süreli) ve 3 yıldan fazla olan (uzun süreli) anlaşmalı (görücü usulü) ya da tanışmalı evlilikler baz alınmıştır. Çalışma grubu için belirlenen ölçütü karşılayanlar seçilmişlerdir. “18 yaşından büyük evli kadın” kriterine uyan; “bir evlilik yapmış olma” ve “halen evliliğini sürdürüyor olma” koşullarını sağlayan katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların bazı demografik bilgilerine ilişkin veriler tablo 2’de özetlenmiştir. Tamamı İstanbul’da yaşayan katılımcıların yaş ortalaması, 33,1’dir. Evlilik yaşı ortalamaları ise 23,75’tir.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	KOD	YAŞ	EĞİTİM DURUMU	MESLEK	ÇOCUK SAYISI	EVLİLİK YAŞI	EVLENME BİÇİMİ	EVLİLİK ÖNCESİ SÜRE	EVLİLİK SÜRESİ
1	K1	24	LİSANS (GENETİK)	EV HANIMI		22	ANLAŞMALI	1 YIL	2 YIL
2	K2	42	LİSE	EV HANIMI	3	21	ANLAŞMALI	6 YIL	21 YIL
3	K3	24	LİSANS (HALKLA İLİŞKİLER)	DANIŞMA SORUMLUSU		22	TANIŞARAK	2 YIL	2 YIL 3 AY
4	K4	25	LİSANS (FELSEFE)	FELSEFE ÖĞRETMENİ		25	TANIŞARAK	3 YIL	4 AY
5	K5	31	LİSANS (HALKLA İLİŞKİLER)	HALKLA İLİŞKİLER UZMANI	1	24	ANLAŞMALI	2 YIL	7 YIL
6	K6	44	YÜKSEK OKUL (EV İDARESİ)	EV HANIMI	2	21	TANIŞARAK	6 YIL	23 YIL
7	K7	44	LİSANS (VETERİNER)	VETERİNER		32	TANIŞARAK	1,5 YIL	13 YIL
8	K8	34	LİSE	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	2	18	TANIŞARAK	1,5 YIL	16 YIL
9	K9	39	LİSE	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	2	18	ANLAŞMALI	3 AY	22 YIL
10	K10	41	LİSANS (İŞLETME)	MUHASEBECİ	2	20	ANLAŞMALI	6 AY	21 YIL
11	K11	23	LİSANS (PDR)	EV HANIMI		23	TANIŞARAK	5,5 YIL	7 AY
12	K12	35	LİSANS (KAMU YÖNETİMİ)	OPERASYON DESTEK		35	ANLAŞMALI	10 AY	1 AY
13	K13	30	LİSANS (İNGİLİZ DİLİ VE EDEB.)	ÇEVİRMEN	1	24	TANIŞARAK	8 YIL	6 YIL

14	K14	39	YÜKSEK LİSANS(TARİH)	DOKTORA ÖĞRENCİSİ	2	29	ANLAŞMALI	5 AY	10 YIL
15	K15	37	YÜKSEK LİSANS(EDEB.)	EĞİTİMCİ	2	26	TANIŞARAK	7 YIL	12 YIL
16	K16	27	LİSANS (EDEBİYAT)	ÖĞRETMEN		25	ANLAŞMALI	7 YIL	2 YIL
17	K17	26	LİSANS (SINIF ÖĞR.)	YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ		24	TANIŞARAK	5 YIL	1 YIL
18	K18	23	LİSANS (İLAHİYAT)	ÖĞRETMEN		23	TANIŞARAK	3 YIL	2,5 AY
19	K19	28	LİSANS (İLAHİYAT)	ÖĞRETMEN	1	20	ANLAŞMALI	1,5 YIL	8 YIL
20	K20	46	İLKOKUL	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	3	23	TANIŞARAK	4 YIL	23 YIL

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan görüşme (mülakat) yöntemi için demografik bilgi sorularını ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularını içeren formdan yararlanılmıştır.

3.3.1 Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, meslek, çocuk sayısı, eğitim durumu, evlilik süresi gibi demografik değişkenlere yönelik soruları içeren form araştırmanın amacı düşünülerek oluşturulmuştur ve EK-1’de sunulmuştur.

3.3.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Duruma uygun davranma olanağı tanıyan yarı yapılandırılmış görüşme diğer iki görüşmenin (yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme) eksikliklerini ortadan kaldırabilir. Her ne kadar yarı yapılandırılmış görüşme formu önceden hazırlanmış olsa bile, bu soruların yerleri değiştirilebilir, yeni sorular sorulabilir. Cevaplara göre “sonda sorular” kullanılabilir (Bal, 2016).

Araştırmaya gönüllü katılan evli kadınlara, yarı yapılandırılmış açık uçlu 19 soru yöneltilmiştir. Bu sorular literatür taraması sonucunda oluşturulmuş ve uzman görüşü alınmıştır. Nitel verileri toplayabilmemiz için hazırlanan yarı yapılandırılmış açık uçlu soruları içeren form Ek-2’de sunulmuştur. Çalışmanın amacı çerçevesinde oluşturulan soruları; tanışma süreçleri, evlenme biçimleri, evlenme süreleri, evlilik süreçleri ve evlilik uyum/doyumları başlıkları altında toplamak mümkündür.

3.4. İşlem

Araştırmaya alan yazın incelenmesi ile başlanmıştır. Alan yazın incelenmesi de göz önünde bulundurularak görüşme soruları oluşturulmuştur. Konu ile ilgili görüşleri belirleyici sekiz tane demografik on dokuz tane de açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Kriterlere uyan evli kadınlarla istenilen mekân ve zamana riayet edilerek randevular oluşturmuştur. Gönüllülük esasına dayanan tüm görüşmeler yüz yüze yapılmıştır. Evlilik öncesi süreçlerin evlilik doyumuna etkisini belirlemeye yönelik sorulardan önce araştırmanın amacından bahsedilmiş ve ses kaydı/yazılı kayıt için gerekli izinler alınmıştır. Görüşmeler ortalama kırk beş dakika sürmüştür. Görüşmelerden önce katılımcılardan alınan izinler doğrultusunda tüm görüşmelerde ses kaydı kullanılmıştır. Ses kayıtları deşifre edilerek yazıya aktarılmış ve analiz yapılmıştır. Gizlilik ilkesi gereği isimler gizli tutulmuş ve katılımcılara kod numaraları verilmiştir.

Görüşmelerde katılımcıların rahat olabilmeleri adına danışan merkezli yaklaşım sergilenmiştir ve paylaşmak istediklerinden daha fazlası için yönlendirme yapılmamıştır.

Ses kayıtlarının birebir yazıya aktarılması, kişilerin alıntılarına doğrudan yer verilmesi ve toplanan verilerin ayrıntılı bir biçimde rapor edilmesi nitel araştırmalarda geçerlilik için önem arz etmektedir. Yıldırım ve Şimşek'e göre nitel araştırmalarda güvenilirlikten ziyade geçerlilik daha çok önem kazanmaktadır. Bu nedenle raporlaştırma sürecine vurgu yapılmaktadır.

3.5. Verilerin Analizi

Yıldırım ve Şimşek'e göre "nitel araştırmanın en önemli amaçlarından biri, araştırmaya dahil edilen bireylerin algılarının ve deneyimlerinin ortaya koyulmasıdır" Böylelikle nitel araştırmalarda araştırılan konu ile ilgili betimsel ve gerçekçi bir resim sunmak hedeflenir. Bu hedef için çalışmada elde edilen veriler, belirlenen ana başlıklar çerçevesinde betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının temalarına göre düzenlenebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde amaç elde edilen bulguların düzenlenip yorumlanarak okuyucuya sunulmasıdır. Bu nedenle doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde yapılan derinlemesine görüşmelerden betimsel analiz yoluyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular beş ana tema altında toplanmıştır. Bu temalar şu şekildedir: Tanışma süreçlerine ilişkin bulgular, Evlilik süreçlerine ilişkin bulgular, Evlenme biçimlerine ilişkin bulgular, Evlenme süresine ilişkin bulgular, Uyum/doyuma ilişkin bulgular.

4.1. Tanışma Süreçlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde katılımcılara yöneltilmiş olduğumuz açık uçlu sorulardan tanışma süreçlerine ilişkin bulgulara değinilmiştir. Katılımcıların tanışma hikayelerine bakıldığında 20 katılımcıdan 9'unun tanıştırılarak, 11'inin tanışarak evlendiği tespit edilmiştir.

Bulgular; yaş, evlilik yaşı, eğitim durumu, evlilik öncesi süre ve evlilik süresi olmak üzere 5 farklı açıdan incelenmiştir. Veriler aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir (Tablo 3,4,5,6,7).

İncelenen değişkenlerden ilki yaşlara göre dağılımdır. Tanışma biçimlerinin yaşlara göre dağılımı tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Tanışma biçimlerinin yaşlara göre dağılımı

YAŞ	20-29 yaş	30-39 yaş	40-49 yaş
------------	------------------	------------------	------------------

Tanışanlar	5	3	3
Anlaşanlar (Görücü usulü)	3	4	2

Tanışma biçimlerinin yaşlara göre dağılımı incelendiğinde 20-29 yaş aralığında ve 40-49 yaş aralığında tanışanların, 30-39 yaş aralığında ise anlaşanların daha fazla olduğu görülmektedir.

İncelenen bir diğer değişken de evlilik yaşlarına göre dağılımdır ki hangi “evlilik yaşı” aralığında hangi “tanışma biçiminin” daha çok tercih edildiğini bizlere sunmaktadır. Böylelikle bulgular, katılımcıların vermiş olduğu cevaplar çerçevesinde evlilik yaşının tanışma biçimi ile ilişkisinin olup olmadığını da bizlere göstermektedir. Tanışma biçimlerinin evlilik yaşlarına göre dağılımı tablo 4’te belirtilmiştir.

Tablo 4. Tanışma biçimlerinin evlilik yaşlarına göre dağılımı

EVLİLİK YAŞI	18-23 yaş	24-29 yaş	30-35 yaş
Tanışanlar	6	4	1
Anlaşanlar (Görücü usulü)	5	3	1

Katılımcılarımızın tanışma biçimlerinin evlilik yaşlarına göre dağılımı incelendiğinde tanışanların sayılarının anlaşanlara eşit ya da anlaşanlardan daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Yine katılımcılarımızın evlilik yaşı olarak tanışma yönteminin 18-23 yaş kategorisinde daha çok tercih edildiği de görülmektedir.

İncelenen diğer bir değişken de katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımdır. Tanışma biçimlerinin eğitim durumlarına göre dağılımı tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Tanışma biçimlerinin eğitim durumlarına göre dağılımı

EĞİTİM DURUMU	İLKOKUL	LİSE	ÖNLİSANS	LİSANS	YÜKSEK LİSANS
Tanışanlar	1	1	1	7	1
Anlaşanlar (Görücü usulü)	-	2	-	6	1

Eğitim durumlarına göre inceleme yapıldığında lise mezunu kategorisi hariç diğer tüm kategorilerde tanışanların sayılarının anlaşanlara eşit ya da anlaşanlardan daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Lise mezunu kategorisinde ise anlaşanların sayısı tanışanların sayısından daha fazladır. Ayrıca katılımcıların çoğunun lisans mezunu olduğu da görülmektedir.

İncelenen değişkenlerden biri de evlilik öncesi süredir ki araştırmanın odak konularından biridir. Tanışma biçimlerinin evlilik öncesi süreye göre dağılımına tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6. Tanışma biçimlerinin evlilik öncesi süreye göre dağılımı

EVLİLİK ÖNCESİ SÜRE	0-2 YIL	2-4 YIL	4-6 YIL	6-8 YIL
Tanışanlar	2	3	3	3
Anlaşanlar (Görücü usulü)	6	1	-	2

Tanışma biçimlerinin evlilik öncesi süreye göre dağılımları incelendiğinde anlaşanların çoğunluğunun daha kısa sürede evlendikleri, tanışanların çoğunluğunun ise daha uzun srelerde evlendikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar çerçevesinde bireylerin kendi tercihleri ile tanışmalarına rağmen evlilik öncesi süreçte daha fazla zaman geçirdikleri anlaşılmaktadır. nc kişinin referansı ile evlenen yani tanıştırılarak evlenen bireylerin ise evlilik öncesi sürelerinin daha kısa olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların %60'ının evlilik öncesi sürelerinin maksimum 4 yıl olduğu da görülmektedir.

İncelenen bir diğer değişken de evlilik süresi dağılımlarıdır. Tanışma biçimlerinin evlilik sürelerine göre dağılımları tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Tanışma biçimlerinin evlilik sürelerine göre dağılımı

EVLİLİK SÜRESİ	0-5 YIL	5-10 YIL	10-15 YIL	15-20 YIL	20-25 YIL
Tanışanlar	5	1	2	1	2

Anlaşanlar (Görücü usulü)	3	2	1	-	3
--------------------------------------	---	---	---	---	---

Evlilik sürelerine göre inceleme yapıldığında tanışanların çoğunluğunun 0-5 yıl kategorisinde daha fazla, anlaşanların ise 0-5 yıl ve 20-25 yıl kategorilerinde daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların %55'inin evlilik sürelerinin maksimum 10 yıl olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun 0-5 yıllık evli oldukları da görülmektedir.

4.2. Evlenme Biçimlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde çalışmanın bir diğer odak noktası olan evlenme biçimlerine ilişkin bulgulara değinilecektir. Katılımcılara bu konu ile ilgili yöneltilen 2 soru şu şekildedir; “Evlenme biçiminiz istediğiniz gibi miydi? Değilse hangi evlenme biçimi ile evlenmek isterdiniz?” ve “Farklı bir evlenme biçimi ile yuva kurmuş olsaydınız neler farklı olurdu?” Bu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda çıkan verilere bu bölümde yer verilmiştir. Bulgular, tanışarak evlenen ve tanıştırılarak evlenen katılımcılar olmak üzere iki ana temada toplansa da bu ana temalar da “aynı evlenme biçimini isteyen” katılımcılar, “farklı evlenme biçimini” isteyen katılımcılar ve “farklı evlenme biçimine açık olan” katılımcılar olmak üzere üç tema çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmanın önemli bir kısmını oluşturması sebebiyle evlenme biçimine dair katılımcıların görüşlerine daha fazla yer verilmiştir.

4.2.1. Tanışarak evlenen katılımcılara ilişkin bulgular

Tanışarak evlenen katılımcıların evlenme biçimlerine ilişkin bulgular 3 tema çerçevesinde incelenmiştir. Bu temalar doğrultusunda tanışarak evlenen katılımcıların kendi evlenme biçimlerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bu konu ile ilgili araştırma soruları katılımcıların hem kendi evlenme biçimlerine hem de farklı evlenme biçimlerine ilişkin algılarını içerecek niteliktedir.

4.2.1.1. Tanışarak evlenen ve aynı evlenme biçimini isteyen katılımcılar

Bu bölümde tanışarak evlenen ve farklı evlenme biçimi durumunda yine kendi evlenme biçimlerini isteyen katılımcıların görüşlerine değinilmiştir. Tanışarak evlenen 11 katılımcıdan 6 tanesi evlenme biçimlerinin istedikleri gibi olduğunu ve farklı evlenme biçimini istemediklerini yine tanışarak evlenmek istediklerini ifade etmişlerdir.

K3: “Evlenme biçimim istediğim gibi idi. **Önceden görücü usulü olmasını isterdim ama sonradan fikrim değişti.**”

Farklı evlenme biçimi durumunda K3: “Sadece evlilik aşamasında birbirimizi tanıyabilirdik. **Şu anda evlilik öncesi süreç ve evlilik diye ayırabiliyoruz ama o zaman sadece evlilik sürecinden bahsedebilirdik. O yüzden flört olmalı diye düşünüyorum.**”

K4: “Severek evlenmeyi isterdim ve gerçekten de öyle oldu ama çevremden dolayı acaba konuşmam uygun mu, günah mı diye düşünüyordum. Annem ve babamdan dolayı değil çevremden dolayı böyle düşünüyordum. Babam bir gün benimle ve ablamla konuşmuştu evlenme yaşına geldiğinizde hayatınızda birileri olacaktır, ben sizin her zaman destekçinizim. Belki hayatınızda biri vardır ya da yoktur istiyorsunuzdur ya da istemiyorsunuzdur ama şunu bilin ki ben sizin her zaman yanınızdayım” demişti. Bana göre insan severek evlenmeli çünkü bir yuva kuruyorsunuz ve sizin seçiminiz olmalı. **Annem babam bile olsa ben tercih etmeliyim dünyaya gelsem yine severek evlenirim toplumsal yargılara rağmen.**”

Farklı evlenme biçimi durumunda K4: “Evlilik öncesi süreçte biz eşimle birçok şeyi paylaştık. Bunu hiçbir zaman ziyan etmedik, sıradanlığa büründürmedik, şiir okumayı seviyorsak bir gün deniz kenarında okumayı tercih ettik bir gün birbirimize yazmayı tercih ettik farklı farklı yaşadık. Görücü usulü ile evlenmiş olsaydım zaman problemi ve takıntımı aşamazdım. Evlilik öncesi süreçte bununla ilgili birçok kez ayrılık noktasına geldik ama **görücü usulü ile evlenseydik o sıkıntıları evlilik sürecinde yaşadık ve evliliğimize zarar verirdi. Biz evlilik öncesi süreçte birbirimizi tanıdık.**”

K11: “İstediğim gibi idi. Evlendikten sonra bu kadar uzun sürmeyebilirdi diye düşündüm. Dini olarak hoş değil ama **yaşadıklarımın memnunum ve başka türlü evlenmek istemezdim.**”

Farklı evlenme biçimi durumunda K11: “**Görücü usulü ile evlenseydim bu kadar ait hissetmezdim kendimi. Kendim seçtim ve birbirimizi kendi kendimize benimsedik hiç kimsenin etkisi olmadan. İnsanların yakıştırması beni sınırlardı.**”

K13: “**Evlenme biçimimiz istediğim gibiydi.** Sadece ailemin istememesi beni çok yormuştu. Çok yıpratıcı bir süreçti benim için çünkü annem gerçek anlamda karşı koymuştu. Ben o sırada üniversite okuyorum o açık öğretim okuyor. Bu annem için büyük bir problemdi. Bu süreçte bile eşim bunu çok güzel karşıladı. Kadın çok haklı ben de olsam kızımın üniversiteden bir arkadaşı olsun isterim derdi. Birçok şeye takılmıyordu ona yansıtmama rağmen. Ailemin birçok dediği şeyi biliyor kişiliğine hakaret boyutuna varana kadar ama onu bana karşı kullanmıyor ve kullanabileceği birçok yer de oldu. Beni etkileyen kısmı da belki o idi.”

Farklı evlenme biçimi durumunda K13: “**Ben görücü usulü evlenemezdim. Böyle bir şey olamazdı.**”

K15: “Bizimki İslami hassasiyetleri dışarıda bırakan bir görüşme süreci değildi. Aslında ben bu konuda çok kafa yormadım, düğünüm falan dair hiç hayallerim olmadı. Ama o zamana kadar **bana dışardan gelen, görmediğim tüm teklifleri reddettim çünkü o tarz bir evlenme galiba bana göre değildi. Bunda yaşımın erken olmasının bir etkisi vardır, otuzunda olsaydım görücü usulünü benimsemek zorunda kalabilirdim.**”

Farklı evlenme biçimi durumunda K15: “Çok mukayese edemiyorum çünkü bilmediğim bir dünya. **Çok benim adım atabileceğim bir şeymiş gibi görünmüyor. Fazla belirsizlik var çünkü.**”

K18: “**Görücü usulü iş anlaşması yapar gibi geldiği için istemiyordum.** O insan orada ne kadarını anlatırsa o kadarını tanımış olacaksın diye düşünüyordum. Doğal ortamında görmenin daha iyi olacağını düşünüyordum ki onun avantajını da yaşadım. **Referanslar ne kadar iyi olursa olsun kişiyi anlattığı kadarıyla bilebilirsin.**”

Farklı evlenme biçimi durumunda K18: “**Görücü usulü olsa evlenemezdim çünkü mantıksal baktığında uyuşmayan birçok şey var özellikle kültürel açıdan.** Etrafımdan aldığım en büyük eleştiri bu yöndeydi. Farklı şehirdeki insanlar bile zorlanıyor siz farklı kültürdensiniz nasıl anlaşacaksınız diye. Görücü usulü olsaydı duygusal açıdan bakma fırsatım olmazdı. Birçok sorun yaşamamıza ve gelmeme ihtimali olmasına rağmen evlendik ama görücü usulü ile söylenmiş olsaydı aşk olmazdı ve beklemezdim. Niye bekleyeyim ki?”

Katılımcıların söylemlerinde kendi evlenme biçimlerini benimsedikleri anlaşılmaktadır ki bu benimsemenin farklı evlenme biçimini istemeyecek kadar kuvvetli

olduğu görülmektedir. K15 dışındaki katılımcıların ifadeleri farklı evlenme biçimlerine kapı açmayacak niteliktedir. K15 ise ileri bir yaşta olması durumunda görücü usulünü benimsemek zorunda kalabileceğini vurgulamıştır.

4.2.1.2. Tanışarak evlenen ve farklı evlenme biçimini isteyen katılımcılar

Tanışarak evlenen 11 katılımcıdan 2 tanesi kendi evlenme biçimlerini değil de farklı evlenme biçimini istediklerini belirtmişlerdir ki evlilik doyumları sorularında bu iki katılım evlilik doyumlarının düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Evlenme biçimi ile evlilik doyumları arasında bir ilişki olduğu fark edilse de bunun tek etken olmadığı da katılımcıların söylemlerinde mevcuttur.

K6: “O zamanki aklıma göre en güzeli benim evlenme biçimimdi **ama şimdi mantık evliliği diyorum.**”

Farklı evlenme biçimi durumunda K6: “**Durumu yerinde olan (o zamanlar durumu pek iyi değildi), kariyeri olan, belli başlı bir işi olan birini isterdim.** Bizim eşimin kardeşlerinden dolayı çok inişli çıkışlı bir maddiyatımız oldu. Evimiz gitti, arabamız gitti, her şeyimizi kaybettik. Ekonomik bozukluk olunca sinir bozukluğu oluyor, birbirine sataşmalar başlıyor. Sataşmalarımız o zamanlarda başladı. Öncesinde çok yoktu. Evet ilk iki yıl ailesinden dolayı zorlandık ama sonra iyiydik ta ki bu düşüşü yaşayana kadar. Bunlar başlayınca her şey bitti; beraber yemekler, içmeler, gezmeler hepsi bitti. Artık kendisi için arkadaşları ile yaşayan bir adam haline geldi. Fazla üstüne gitmiyorum kendi haline bırakıyorum. Bazen sinir oluyorum, bazen konuşuyorum karışık bir şey.”

K7: “**Mantık evliliği, görücü usulü ile evlenmek isterdim. Aşk evliliği çok çabuk bitiyor.** Bence aşk 2 sene bile değil anlık oluyor. Âşık olan insan karşıdakinin hatalarını göremiyor. Mantık evliliğinde sana sunulmuş bir şey var; onu kabul ediyorsan evleniyorsun, o insanın özelliklerini gördükçe daha çok seviyorsun ve farklı oluyor.”

Farklı evlenme biçimi durumunda K7: “Çok bir şey fark edeceğini sanmıyorum çünkü ben inançlı bir insanım. Evlilik hayatında çok zor zamanlarım oldu. Çocuğumuz olmadı ve sebebi de eşim idi. Başka bir insan olsaydı boşanıp başka biriyle evlenirdi çünkü annelik çok kutsal. Her insanın anneliği tatmasını isterim ama düşündüm evleneceğim insan belki daha farklı olacaktı ve istemediğim özelliklere sahip olacaktı. Çocuğum belki arsız belki hırsız olacaktı bilemeyiz. **Bu da benim sınavım deyip sindim.**”

Katılımcılardan K6 ve K7 farklı evlenme biçimini istediklerini belirtse de K7 yaşadığı durumların bir imtihan olduğunu farklı bir evlenme biçimi de olsa o imtihanın yine o kişiye denk geleceğini de vurgulamıştır. Ama yine de mantık evliliği, görücü usulü istediğini ifade etmiştir.

4.2. Tanışarak evlenen ve farklı evlenme biçimine de açık olan katılımcılar

Tanışarak evlenen 3 katılımcı farklı evlenme biçimine de açık olduklarını belirtmişlerdir. Nitekim tanışmanın dışında tanıştırlarak, görücü usulü ile evlendiklerinde yine aynı mutluluğu, doyumunu alacaklarını düşünmektedirler.

K8: “**Kendimiz gördük, sevdik**, ailemiz onayladı.”

Farklı evlenme biçimi durumunda K8: “Onu hiç düşünemiyorum. Ama şöyle örnek verebilirim, **ablam görücü usulü ile evlendi o da mutlu**. Nasip meselesi. Evlilik bir şans aslında.”

K20: “Evlenme biçimimiz istediğim gibiydi. Biz kendimiz birbirimizi gördük tabi ki arkadaşım vasıtasıyla karşılaşmış olduk sonra **birbirimizi gördük ve istedik kendi isteğimizle oldu**.”

Farklı evlenme biçimi durumunda K20: “Birbirimizi o kadar tanıyamayabilirdik ama **belki o zaman ailelerin onayı olabilirdi**. Ama bizim sürecimizde beklentilerimiz de olmadı çünkü birbirimizi tanıyarak ilerledik.”

K17: “Evlenme biçimi ile alakalı herhangi bir düşüncem yoktu, doğalında gerçekleşti. **Görücü usulüne karşı değilim sonuçta insanlar konuşup anlaşıp olup olmayacağına karar veriyorlar. Görücü usulü ile evlenip çok sağlam evlilikler olabiliyor. Tecrübeli insanların önerileri olduğu için bence çok önemli. Dışarıdan bir göz daha farklı bakabiliyor size. Siz uygunsunuz, aileleriniz de uygun denilen biri varsa ve sizin de içiniz ısınıyorsa evlilik daha oturaklı ve daha güzel bir evlilik olabiliyor. Görücü usulüne karşı değilim olsaydı olabilirdi.**”

Farklı evlenme biçimi durumunda K17: “**Eşimin bu tavırlarından yine etkilenirdim**. Benim eşim de psikolojik danışman ve onun bu yönleri evliliğe faydalı oluyor. Terzi kendi söküğünü dikemez olmuyor, dinliyor ama yuvarlak cümleler kurmaları bazen faydalı bazen de net olunması isteniyor. Evlenmeden önce eşimin ailesi ile aram çok iyiydi. İşler ciddiye

bindikten sonra eşimin anne tarafı ile sıkıntı yaşamaya başladık. **Ailesinin bu huylarını görmüş olsaydım aramızda bir sevgi bağı olmadığı için vazgeçerdim.**”

Katılımcılardan 3’ü tanışmanın dışında farklı evlenme biçimine de (görücü usulü) açık olduklarını ifade etseler de K17 böyle bir durumda eşi ile arasında sevgi bağı oluşmamış olacağı için eşinin ailesinden dolayı evlilikten vazgeçeceğini de belirtmiştir. Her ne kadar K17 görücü usulü ile sağlam evliliklerin oluştuğunu vurgulasa da görücü usulünde sevgi bağı oluşmayacağı için kendi yaşadığı ve kabullendiği süreçleri reddedeceğini ve evlilikten vazgeçeceğini vurgulamıştır.

4.2.2. Anlaşarak evlenen katılımcılara ilişkin bulgular

Anlaşarak evlenen katılımcıların evlenme biçimlerine ilişkin bulgular 3 tema çerçevesinde incelenmiştir. Bu temalar doğrultusunda anlaşarak evlenen katılımcıların kendi evlenme biçimlerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bu konu ile ilgili araştırma soruları katılımcıların hem kendi evlenme biçimlerine hem de farklı evlenme biçimlerine ilişkin algılarını içerecek niteliktedir. Anlaşarak evlenen 9 katılımcıdan farklı evlenme biçimini isteyen ifadelere rastlanmamıştır. Anlaşarak evlenen katılımcılardan K2 ve K9, farklı bir evlenme biçimi durumu ile ilgili bilmedikleri ve yaşamadıkları bir süreç olduğu için yorum yapamamışlardır. Bu nedenle temaların içinde tasnif edilmemişlerdir.

4.2.2.1. Anlaşarak evlenen ve aynı evlenme biçimini isteyen katılımcılar

Bu bölümde anlaşarak evlenen ve farklı evlenme biçimi durumunda yine kendi evlenme biçimlerini isteyen katılımcıların görüşlerine değinilmiştir. Anlaşarak evlenen 9 katılımcıdan 4 tanesi evlenme biçimlerinin istedikleri gibi olduğunu ve farklı evlenme biçimini istemediklerini yine anlaşarak evlenmek istediklerini ifade etmişlerdir.

K5: “Ben hep şunu hayal ederdim; **beni takip etsin, beni gözlemlesin, uğraşp bir şeyler yapmasını isterdim. Karşıma öyle biri çıktı ama bir şey hissetmedim ve bununla bir alakası olmadığını gördüm.**”

Farklı evlenme biçimi durumunda K5: “**Çok bir şey farklı olmazdı** o zaman öyle geliyordu ama bunun çok önemli bir şey olmadığını gördüm. **İlk tanışma süreci ile evlilik sürecinin etkileneceğini düşünmüyorum** açıkçası.”

K10: “Okulu bitirdikten sonra evlenme ile ilgili hep birisini seveceğim, âşık olacağım, flört edeceğim mantığı vardı kafamda. Kardeşim böyle bir şey teklif ettiğinde yok ya hangi çağdayız demiştim ama sonrasında bir ses tamam gelsinler dedirtmişti. Benim için görücü usulü fikrini almadan bununla evleneceksin demeleri. Bizimki öyle olmadı. Birkaç kez görüştük, dışarıya çıkıp görüştük hatta. Orada benim fikrim alındı, annem babam bana bıraktı zaten. Onun anne babası da ona bıraktı. Onlar da defalarca bu şekilde birkaç kıza gitmişler. Benim eşim istememiş, dolayısıyla hiçbir şey zorla değil ama **ben bu tarzdaki evliliklerin daha sağlam olduğuna inanıyorum**. Yani aileler de işin içine girdiği zaman aileler uygun görüyorsa gerçekten bu tip evliliklerin temeli daha sağlam oluyor.”

Farklı evlenme biçimi durumunda K10: “Çok fark olmayabilirdi ama insanlar hüsrana uğrayabiliyor. Öyle olabilirdi. İlk âşık olduğunuzda her şey lay lay lom. **Âşık olarak evlenmiş olsaydım bu hayal dünyası** (âşık olduğunda bir hayal dünyası oluyor ya her şey toz pembe geliyor ya) **belli bir süreden sonra yok oluyor**. Zaten 1 sene sonra 2 sene sonra veya çocuk olduktan sonra yok oluyor bu fizyolojik olarak da kanıtlanan bir şey. **Ondan sonra sisli perde kalkıyor ve daha bir gerçek yüzünü görüyorsun bu sefer tam bir hayal kırıklığı yaşıyor insanlar. Tanıdığım bu değil, sevdiğim sen değilsin, eskiden böyle değildin gibi laflar uzuyor. Bu işin sonu boşanmaya kadar gidiyor**. Bana göre boşanan çiftlerde en önemli şey çok uzun süre flört ederek evlenmeleri. O heyecanı, o şeyi bitirmiş oluyorlar o süreçte. Ondan sonra da ayrılmalıyız, eskisi gibi hissetmiyorum sana. **Bizde ise daha sağlam bir ilişki oluştu, zaman içerisinde tanıdık. Aşk mı bilemiyorum ama sağlam bir sevgi oluştu.**”

K12: “Evlenme biçimimiz **istediğim gibiydi**. Zaten ben onun da neden bu yaşa kadar evlenmediğini düşünüyordum çünkü kişilik olarak da çok düzgün biri. Ben biraz seçiciyim o da biraz seçici imiş demek ki olmamış. Ama beklediğim gibi idi.”

Farklı evlenme biçimi durumunda K12: “Şöyle düşünüyorum **flört aşamasında ilişkiler genellikle uzun bir süreye dayanıyor**. Mesela genelde küçük yaşta başlıyor, devamlı tartışmalar ve kavgalarla ilişki bitiyor. **Aynı evin içine girdiğinde birbirlerini**

tüketmiş oluyorlar. Ben bunu arkadaşlarımdan gözlemledim. Kısa süreli evliliklerde çok tartışmalar olmadığı için birbirlerini evlenince tanıyorlar. Bence daha güzel.”

K14: “Biz görücü usulü ile tanıştık ama görüştüğümüz en azından birbirimizi tanıyacak kadar görüştüğümüz. O yüzden **ben bu süreçten memnunum ve yine bu şekilde tercih ederdim.**”

Farklı evlenme biçimi durumunda K14: “Onun kafasında ya da benim kafamda soru işaretleri olurdu acaba daha önce de flört etmiş mi diye. Ama şu an içimiz rahat o beni biliyor ben onu biliyorum. Zaten **flört sürecine sıcak bakan biri değildim.** Manevi değerlerimiz, kültürel değerlerimiz, ailemizin beklentileri, kendi bakış açımız... hepsini düşününce böylesini daha doğru buluyorum.”

Anlaşarak evlenen katılımcıların farklı evlenme biçimi durumlarını istemediklerini özellikle flört sürecinin evlenmeden önce birçok şeyi bitirdiğini ve tükettiğini vurgulamışlardır. Ayrıca K5, hep hayal ettiği tanışarak evlenme sürecini yaşasa da sonu evlilikle bitmeyen bir ilişki olarak kalmıştır ve K5 tanıştırılma süreci ile evlenmiştir.

4.2.2.2. Anlaşarak evlenen ve farklı evlenme biçimini isteyen katılımcılar

Anlaşarak evlenen katılımcılardan farklı evlenme biçimini isteyen ifadelere rastlanmamıştır.

4.2.2.3. Anlaşarak evlenen ve farklı evlenme biçimine de açık olan katılımcılar

Anlaşarak evlenen 3 katılımcı farklı evlenme biçimine de açık olduklarını belirtmişlerdir. Nitekim tanıştırılarak evlenmenin dışında tanışarak evlendiklerinde de yine aynı mutluluğu, doyumunu alacaklarını düşünmektedirler.

K1: “Bizim evliliğimiz tam anlamıyla görücü usulü değil eşim beni dışarıdan görmüş kendisi beğenmiş. Sadece arkadaş aracılığıyla söylendi. Şöyle olmasını daha çok isterdim. Ben ailesini daha önceden tanısaydım. Sonuç değişmezdi ama dışarıda bir ortamda kayınvalidemi tanımak isterdim. En azından öğrenmiş olurdu bir buçuk iki ay boyunca ben hep eşimle irtibat halindeyim ailesinin nasıl olduğunu bilmiyordum. Ailem ile ailesi aynı anda tanıştığı için daha farklı bir ortam oldu. **Ben daha önceden ailesini tanısaydım daha bilinçli olurdu.**”

Farklı evlenme biçimi durumunda K1: “Ben kabullenip evlendiğim için insanların da karakteri değişmeyeceği için bir farklılık olmazdı. **Sadece kayınvalidemin tarzını önceden bilseydim bu süreci daha rahat atlardım.** Benden isteklerini daha normal karşıladım.”

K16: “**Evlenme biçimimiz istediğim gibiydi.** Ben dini anlayışından dolayı flörtü destekleyen biri değilim. İstedğim gibiydi derken bu yaptığım şeyin doğru olduğunu göstermez. Küçüklüğümüzden beri görücü usulü evlenme mantığıyla yetiştirildik fakat bu flörtün içinde belli sınırlara dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Eşim de öyle idi. Toplumun ahlaki değerlerini bozacak hareketlerden kaçınılmalı. Flört ise de belli bir sınırı olmalı, tanışıp görüşme boyutunda kalmalı. Bunlara dikkat edildiğinde flörtün zararlı boyutlarından arınarak devam etmiş oluyoruz.”

Farklı evlenme biçimi durumunda K16: “**Tanımak için daha çok zamana ihtiyacım olabilirdi ve daha mesafeli olabilirdim.** Biz daha arkadaş gibiyiz her ne kadar annem için bu bazen dezavantaj olsa da. Yaşlarımız yakın arkadaş gibiyiz ve eş kavramını oturtmak zor oluyor. Görücü usulü olsaydı daha temkinli olacağım için daha az çatışabilirdim.”

K19: “Küçük yaşta evlendiğim için çok ne istediğimi bilmiyordum ama **bizde kültür olarak böyleydi.** Erken yaşta evlenilirdi ve kültürüme uygun oldu.”

Farklı evlenme biçimi durumunda K19: “**Bir şey değişmezdi** çünkü biz yarım yıl ailelere söylemedik sadece ablam biliyordu ama ben de her şeyimi ablama anlatmıyordum. Biz ikimiz yolumuzu çizdik aileler karışmadı. Ablam tanıştırdı ama hiç müdahale etmedi. Aslında flört gibi oldu.”

Katılımcıların farklı evlenme biçimine açık olma sebeplerinde en çok tanımak vurgusu yapılmıştır. K16 farklı evlenme biçimi durumunda eşini tanımak için daha çok zamana ihtiyacı olacağını belirtirken K1 ise farklı evlenme biçimi durumunda kayınvalidesini daha çok tanıyacağı için daha bilinçli olabileceğini ifade etmiştir.

4.3. Evlenme Süresine İlişkin Bulgular

Bu bölümde çalışmanın bir diğer odak noktası olan evlenme sürelerine ilişkin bulgulara değinilecektir. Katılımcılara bu konu ile ilgili yöneltilen 2 soru şu şekildedir; “Evlenmeden önce geçirmiş olduğunuz süre yeterli miydi? Yeterli değilse ne kadar olmalı?” ve “Evlenmeden önce geçirmiş olduğunuz süre daha uzun ya da daha kısa olsaydı evliliğinizde neler farklı olurdu?” Bu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda çıkan verilere bu bölümde yer verilmiştir. Bulgular, evlenme süresi 3 yıldan az olan ve evlenme süresi 3 yıldan fazla olan katılımcılar olmak üzere iki ana temada toplansa da bu ana temalar da “aynı evlenme süresini isteyen” katılımcılar, “farklı evlenme süresini” isteyen katılımcılar ve “farklı evlenme süresine de açık olan” katılımcılar olmak üzere üç tema çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmanın önemli bir kısmını oluşturması sebebiyle evlenme süresine dair katılımcıların görüşlerine daha fazla yer verilmiştir.

4.3.1. Evlenme süresi 3 yıldan az olan katılımcılar

Evlenme süresi 3 yıldan kısa süren katılımcıların evlenme sürelerine ilişkin bulgular 3 tema çerçevesinde incelenmiştir. Bu temalar doğrultusunda evlenme süresi 3 yıldan kısa süren katılımcıların kendi evlenme sürelerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bu konu ile ilgili araştırma soruları katılımcıların hem kendi evlenme sürelerine hem de farklı evlenme sürelerine ilişkin algılarını içerecek niteliktedir. Süresi 3 yıldan az olan 10 katılımcıdan 6 tanesi evlenme sürelerinin istedikleri gibi olduğunu ifade ederken 4 tanesi bu sürenin daha fazla olmasını belirtmişlerdir. Evlenme süresi 3 yıldan az olan tüm katılımcıların ifadelerine bakıldığında bu sürenin daha az olmasını isteyen ifadelere rastlanmamıştır.

4.3.1.1. Süresi 3 yıldan az olup bu süreden memnun olan katılımcılar

Bu bölümde evlenme süresi 3 yıldan az olan ve bu süreden memnun olan katılımcıların görüşlerine değinilmiştir. Süresi 3 yıldan az olan 10 katılımcıdan 6 tanesi evlenme sürelerinin istedikleri gibi olduğunu belirtmişlerdir.

K1: “Ben evlenmeden önce de altı ay bir yıl içerisinde çok uzatmadan evlenmek gerektiğini düşünüyordum. Çünkü yapım telaşlıdır bir şeyler çabuk olsun isterim. Hem de bir yola girildiyse bunun sonucunu almak isterim. Belirsizlikten hiçbir zaman hoşlanmam. Daha **uzun bir süre olsaydı belirsizlik beni rahatsız ederdi.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K1: “Daha da uzadıkça daha mükemmel olmak isterdik. İlişkimizin seyrini ve doyumunu da etkilerdi. **Yaşanmışlıklar da artacağı için doyumunu da etkilerdi.** Bazı şeyler mahrem kalmalı.”

K5: “Evlenmeden önce geçirdiğimiz süre yeterliydi. 2 yıl sürme sebebi babamın engellemesiydi yoksa üniversitede de evlenirdik. O tanışma sürecinin **uzun olması gerektiğini düşünmüyorum.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K5: “Daha az olsaydı çok bir şey fark etmezdi ama **daha uzun olsaydı çok sıkıcı bir sürece girer ve biterdi.**”

K7: “**Evlenmeden önce geçirdiğimiz süre yeterli idi.** Fazla bile. Eşimin hayatıma girmesi bir boşluktan oldu. Daha öncesinde bir ilişki yaşamıştım ve çok sevmiştim. Eşimi de çok seviyorum ama her şeyin ilki çok farklı. Eşıme karşı olan tahammülsüzlüklerim bundan dolayı olabilir. Duygu boşluğunda iken ve yalnızken eşimi seçtim. Öyle bir zamana denk gelmeseydi seçmezdim. İnsanlık olarak çok iyi ama benim beklentilerimi karşılamıyor.”

Farklı evlenme süresi durumunda K7: “**Hiçbir şey fark etmezdi** çünkü yaşanılacak olan yaşanılıyor.”

K12: “**Bence yeterliydi.** 6 ayda da olabilir 3 ayda da olabilir. Birbirini tanımaya bağlı. Biz her gün görüştüğümüz için çok iyi tanımiştık birbirimizi. 9 ay sürmesi babasından kaynaklandı, çalışmasından dolayı. Fındık ayı vardı fındıkları toplamalıydı kendisi. Fındık ayı ağustosta (9. Ay) fındıkları da satacağım dedi ve 10. Ayda evlendik. Yoksa 6 ayda evlenirdik.”

Farklı evlenme süresi durumunda K12: “6 aylık olabilirdi. Biraz da evlendikten sonra tanımalı eşini. Daha iyi bağlanır diye düşünüyorum. **Uzun olsaydı birbirimizi tüketirdik.**”

K14: “**Bence yeterliydi.** Daha fazla olmasını isterdim ama daha küçük yaşta tanışsaydım böyle isterdim. Ama bazı realiteler var 29 yaşında tanışıyorsunuz çocuk sahibi olmak için belli bir yaş var. Onun için süreci çok uzatmak istemezdim ama 4-5 yıl önce tanışmış olsaydım biraz daha uzun olmasını isterdim. Mesela nişanlılık dönemi çok güzel bir dönem daha uzun olmasını isterdim ama yaş faktörü var.”

Farklı evlenme süresi durumunda K14: “**Süre çok da uzun olmamalı çünkü şöyle bir gerçek var ki ateşle barut yan yana durmaz.** Nişanlılık döneminde iki taraf da birbirini tanımıyordur, bir heyecan vardır, bir beklenti vardır ama bu **çok uzun sürerse artık evli olmuştundur. Artık ne tat kalır ne heyecan kalır.** Psikolojik olarak da kendini kötü hissedersin keşke evlenseydim diye.”

K19: “Çok yeterli idi her şeyi dozunda yaşadık. **Daha fazlasına ikimiz de sabredemezdik. Daha kısa olsaydı bir şey kaybetmezdik.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K19: “Kısa olsaydı bir şey fark etmezdi ama **uzun olsaydı üzüldük kavuşmak istendiği için.** Yani kısa ya da uzun olsaydı dezavantajı olmazdı.”

Katılımcıları evlenme sürelerinin daha uzun olması durumunda,

- ✓ Belirsizliklerin meydana gelmesi,
- ✓ Yaşanmışlıkların artması sebebiyle doyumun etkilenmesi,
- ✓ Sıkıcı bir sürece girerek ilişkinin bitmesi,
- ✓ Çiftlerin birbirlerini tüketmesi,

- ✓ Sabırsızlıkların artması,
- ✓ Kavuşma isteğinin artması sebepleri ile daha uzun evlenme süresine sıcak bakmadıklarını ifade etmişlerdir.

4.3.1.2. Süresi 3 yıldan az olup daha uzun olmasını isteyen katılımcılar

Evlenme süresi 3 yıldan az olan ve bu sürenin daha uzun olmasını isteyen katılımcıların görüşlerine değinilmiştir. Süresi 3 yıldan az olan 10 katılımcıdan 4 tanesi evlenme sürelerinin daha uzun olmasını istediklerini belirtmişlerdir.

K3: “**Yeterli değildi** çünkü biz ne olduğunu anlayamadık. Çünkü sevgili olma zamanından hemen sonra söz oldu 7-8 ay sonra nişan oldu hep aile içerisindeydi. Beraberliğimiz daha uzun olabilirdi **birbirimizi daha iyi tanıyabilmemiz için 4-5 yıl gerekli idi.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K3: “**Onu daha iyi tanımama sebep olurdu belki evliliğin ucundan dönebilirdim.** Çünkü bir yılın içinde kabul ettiğim şeyler bir kadının kabul edemeyeceği şeylerdi.”

K8: “**Keşke daha uzun sürseydi çünkü çok keyifli ve güzel günlerdi onlar.** 2 yıl geçmeliydi nişanlanana kadar.”

Farklı evlenme süresi durumunda K8: “Yuvamızı etkilemezdi sadece **heyecanlar güzeldi.**”

K9: “**Biraz daha uzun olmasını isterdim.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K9: “**Uzun olmasını isterdim** ama çok bir şey değişmezdi.

K10: “1 sene olmalıydı. Bizim isteme, söz, nişan, düğün hızlı geçti. **Bu süreç için 6 ay az. En fazla 1 yıl olmalı.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K10: “Evlilikte bir şey farklı olmazdı ama **evlilik öncesi süreç daha rahat olurdu, kendimi bu kadar kasmazdım.**”

Katılımcıların evlenme sürelerini daha uzun istemelerindeki en önemli sebeplerden biri eşi daha iyi tanıyabilmek olarak görülmektedir. Bir diğer sebep de keyifli ve güzel anlar olduğu için daha uzun sürmesini istemektedirler.

4.3.1.3. Süresi 3 yıldan az olup daha kısa olmasını isteyen katılımcılar

Evlenme süresi 3 yıldan az olan katılımcıların bu sürenin daha kısa olmasına dair herhangi bir söylemine rastlanmamıştır.

4.3.2. Evlenme süresi 3 yıldan fazla olan katılımcılar

Evlenme süresi 3 yıldan uzun süren katılımcıların evlenme sürelerine ilişkin bulgular 3 tema çerçevesinde incelenmiştir. Bu temalar doğrultusunda evlenme süresi 3 yıldan uzun süren katılımcıların kendi evlenme sürelerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bu konu ile ilgili araştırma soruları katılımcıların hem kendi evlenme sürelerine hem de farklı evlenme sürelerine ilişkin algılarını içerecek niteliktedir. Süresi 3 yıldan fazla olan 10 katılımcıdan 1 tanesi evlenme sürelerinin istedikleri gibi olduğunu ifade ederken 9 tanesi bu sürenin daha az olmasını belirtmişlerdir. Evlenme süresi 3 yıldan uzun olan tüm katılımcıların ifadelerine bakıldığında bu sürenin daha fazla olmasını isteyen ifadelere rastlanmamıştır.

4.3.2.1. Süresi 3 yıldan fazla olup bu süreden memnun olan katılımcılar

Evlenme süresi 3 yıldan fazla olan ve bu süreden memnun olan katılımcının görüşlerine değinilmiştir.

K11: “Evlenmeden önce geçirdiğimiz **süre yeterli idi çünkü 5 yıl sonra netleştirmek istiyorsun kafanda.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K11: “**Daha uzun olsaydı bıkkınlık hissi olurdu kesinlikle.** Evlilik öncesi süreçte problemler daha uzun sürede çözülürken evlenince daha kısa sürede çözülüyor. Uzun süredeki şeylerin evliliğe etkisi oluyor. Daha kısa sürede olsaydı bireysel değil ama aile içi ilişkilerde daha toy olabilirdim bazı şeyleri göremezdim. **O kişi ile daha geç yaşta tanışsaydım 2-3 yıl yeterli olurdu.**”

Evlilik öncesi süresi 5,5 yıl olan katılımcı bu sürenin yeterli olduğunu fakat yaşının küçük olması sebebi ile bu süreden memnun olduğunu ifade etmiştir.

4.3.2.2. Süresi 3 yıldan fazla olup daha kısa olmasını isteyen katılımcılar

Evlenme süresi 3 yıldan fazla olan ve bu sürenin daha kısa olmasını isteyen katılımcıların görüşlerine değinilmiştir. Süresi 3 yıldan fazla olan 10 katılımcıdan 9 tanesi evlenme sürelerinin daha kısa olmasını istediklerini belirtmişlerdir.

K2: “**Çok uzundu** bence ama küçük yaşta tanıştığımız için iyiydi.”

Farklı evlenme süresi durumunda K2: “**3 yıl yeterli** bence”

K4: “Eşim süreyi uzattığımızı düşünüyor. İlişkimiz ben mezun olduğumuzda başladı. Mayıs'ta ilişkimiz başladı Haziran'da mezun oldum. Ben bu sürecin yeterli olduğunu düşünüyorum diyerek hemen ailelerimize söylememi istemişti. Ama ben üniversiteden yeni mezun olduğum için ve çalışmak istediğim için hayatımın düzene girmesini istiyordum ve **acele ile bir işe başlamak istemiyordum.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K4: “**Daha çok olmasını istemezdim.** Daha az olabilirdi. **1,5-2 yıl** olabilirdi.”

K6: “**Bence çok uzundu** az olması gerekiyor. Belki onun da bir etkisi vardır alışkanlıklar oluyor. **6 sene az değil onu da evliliğe katarsan çok oluyor.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K6: “Daha az olsaydı daha iyi olabilirdi. **1-2 yıl olması yeterliydi.**”

K13: “**Süre fazla idi bence.** Daha kısa olabilirdi ama bu benim için hiç sıkıcı değildi. Çünkü sürekli değişti üniversitede yanıma geldi sonra ben çalıştım 1-2 sene nişanlı kaldık. Beni yoran bir süreç değildi kısa bile olsa ancak o kadar yorulabilirdim. Sadece nişanlılıkla evlilik arasındaki süreçte çok yorulmuştum. O zaman çalışıyordum hem çalışma süreci hem ev dizme süreci beni yormuştu. **Yaşadığım şeyden memnuniyetsiz değilim ama 2 yıl yeterliydi.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K13: “Bir şey fark etmezdi. Sadece **artık aynı evde olalım, biz olalım düşüncesi oluyor.** Onun dışında başka bir şey olmaz.”

K15: “Evlenme öncesi süremiz **fazlaydı bile. Fetret devri olmasaydı 1 yıl yeterdi bana.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K15: “Dolu dolu 3 yıl geçirseydik yıpranırdık biraz da itikadı bir şey. Helale giden yolları haramdan ördüğünüzde gittiğiniz yol zarar görecektir.

Kişiler birbirini tanıdıktan sonra evlilik olmalı. **İkimiz için 1 yıl yeterli idi.** Birbirini tanımayan insanlar için daha fazla olabilir.”

K16: “Yeterliydi hatta **fazlaydı bile.** 2 yıl yeterli tanışma ile **maksimum 3 yıl olmalı.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K16: “Bizim özel durumumuz yaşanmasaydı birbirimize karşı kotamız bu kadar yüksek olmayabilirdi. Benim o dönemde onun yanında oluşum benim limitimi arttırdı. Çünkü eşim de böyle durumlara çok ehemmiyet verirdi. **2-3 yıl olsaydı daha az yıpranırdık daha az çatışma yaşanırdı.** Bu 7 yılı dolu dolu geçirmeyi çok istemezdim.”

K17: “Yeterli idi. **Fazlaydı bile. Yıllar da geçse evlenmeden anlaşılmıyor.**”

Farklı evlenme süresi durumunda K17: “Daha uzun olsaydı birbirimizi daha uzun yıllar tanıyor olurduk ama **ilişkiler laçkalaşırdı.** Bizim 3 yıllık sürecimizde eşimin askerliği ve dedemin vefatı vardı. Ben o kadar uzun süre beklemeye taraftar değilim hem o ilk samimiyet azalıyor hem de ilişkiler laçkalaşıyor.”

K18: “**Yeterliydi hatta fazlaydı.** Karar almak için 3 gün yeterli idi. Çünkü ben o karar o 3 günde almıştım, geriye kalan süre süreç bekleme idi. Nişan düğün her şey için 1 ay yeterli idi. **Bizim süremiz çok uzun olduğu için çok yıpranmıştık ve anlaşmalı ayrılık yoluna girmiştik çünkü manevi anlamda istemediğim bir süreç yaşıyordum.** Birbirimizi beklemek üzere bir süre ayrılık yoluna girmiştik ama uzun sürmemişti.”

Farklı evlenme süresi durumunda K18: “Daha az olsaydı bu kadar mutlu olunmayabilirdi. Çünkü biz şu an her şeyde sürenin uzunluğuna vurgu yaparak mutlu olup şükretmemiz gerektiğini düşünüyoruz. Yaptığımız birçok fiilde bunun hayalini kuruyorduk diye düşünüyoruz. Daha az olsaydı bunun kıymetini bu kadar bilemeyebilirdik. Önümüzdeki yıllarda ne olur bilemem ama uzun olmanın bu avantajını yaşıyoruz. Kısa olsaydı bu avantaj olmazdı. **Daha uzun olsaydı kıymet bilme duygusu kalırdı ama yıpratırdı.**”

K20: “Az olsaydı fark etmezdi ama **fazla olsaydı uzardı hiç tadı kalmazdı.** Hatta az olsaydı daha iyi bile olabilirdi.”

Farklı evlenme süresi durumunda K20: “Az olsaydı fark etmezdi ama **uzun olsaydı olumsuz anlamda etkilenirdi.**”

Süresi 3 yıldan fazla olan katılımcıların çoğu bu sürenin daha da uzun olması durumunda olumsuz anlamda etkileneceklerini, yıpranacaklarını, ilişkilerin laçkalaşacağını vurgulamışlardır.

Katılımcıların evlilik öncesi uzun sürelerinin birtakım sebepleri mevcuttur. Bu sebepler şu şekildedir;

- ✓ K4'ün hayatının düzene girmesini beklemesi,
- ✓ K15'in büyükleri istemediği için fetret devri yaşamak zorunda kalmaları,
- ✓ K16'nın babasının vefatı, ardından eşinin annesinin vefat süreçlerinin yaşanması,
- ✓ K17'nin eşinin askerliği ve dedesinin vefat süreçlerinin yaşanması,
- ✓ K18'in eşinin yabancı olması ve hemen Türkiye'ye gelememesi sebepleri ile evlenme sürelerini uzun tutmak zorunda kalmışlardır.

Katılımcıların evlenme sürelerinin uzun olma sebepleri olduğu için ve bu süreyi çok dolu dolu geçirmedikleri için doyumlarının etkilenmediği de fark edilmektedir.

4.3.2.3. Süresi 3 yıldan fazla olup daha da uzun olmasını isteyen katılımcılar

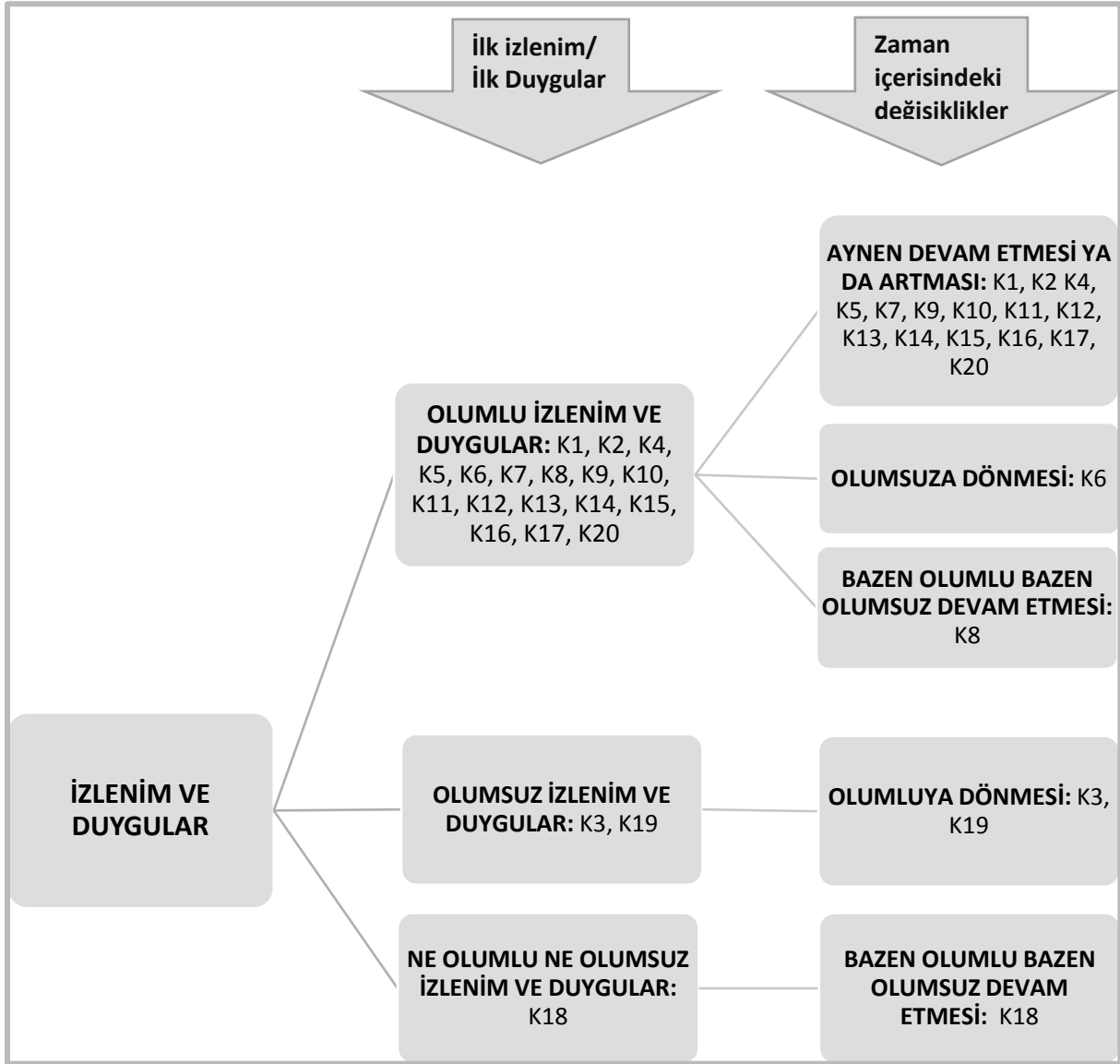
Evlenme süresi 3 yıldan fazla olan katılımcıların bu sürenin daha da fazla olmasına dair herhangi bir söylemine rastlanmamıştır.

4.4. Evlilik Süreçlerine İlişkin Bulgular

4.4.1. İlk İzlenimler ve İlk Duygulara İlişkin Bulgular

Katılımcılara yönelmiş olduğumuz sorulardan ilk izlenimler/duygular ve bu izlenimler/duyguların zaman içerisindeki değişikliğine ilişkin veriler tablo 8'de özetlenmiştir. Tabloda ilk sırada ilk izlenim/ilk duygulara yer verilirken ikinci sırada bu izlenim/duyguların zaman içerisindeki değişiklikleri gösterilmiştir.

Tablo 8. İlk izlenimler/ilk duygular ve bunların seyrine ilişkin dağılımlar

Katılımcıların vermiş olduğu cevaplardan sadece 5'inin izlenim/duygularının zaman içerisinde değişikliğe uğramış olduğu görülmektedir.

✓ İki katılımcımının izlenim/duyguları olumsuzdan olumluya dönmüştür.

Süreç içerisindeki değişikliklerde K3: “İtici idi hiç sevmemiştim. Hatta ilk aşklar nefretle derler ya nefret bile etmiştim ondan. Zaman içerisinde de bazı yerleri eksi bazı yerleri artı idi.”

Süreç içerisindeki değişikliklerde K19: “Aramızda 9 yaş var. Ben yaş farkından dolayı istemiyordum ama ablama çok güveniyordum. Bir şey söylüyorsa yapayım diyordum. Yaş farkından dolayı ve evlenmeyi hiç düşünmediğim için ilk izlenimim olumsuzdu. Ne istediğimi

bilmeden gittim onu gördükçe ne istediğime karar verdim. Beni görünce ayağa kalkması, siz dili ile konuşması, benim hakkımda bilgiler toplayıp (neleri sevip neleri sevmediğimle alakalı) bunlarla ilgili hediyeler alması (arkasına saklayıp benden olumlu dönüt alınca vermesi), duruşu, konuşması... bunları gördükçe biri ile evlenilecekse o bu kişi olur dedim. Babamı çok sevdiğim için babama benzemesi de beni cezbetti. Çok deneyimlemediğim bir alan ama duygu olarak da güzel şeyler hissettim.”

✓ Bir katılımcının olumludan olumsuzla dönmüştür.

Süreç içerisindeki değişikliklerde K6: “Zamanla değişikliğe uğradı ama kayınvalidemler sayesinde uğradı. İlk evlendiğimizde tek başımıza oturacaktık ama olaylar öyle gelişmedi. Babası geldi, annesi geldi, kayınım becardı o da geldi, bizimle yaşamaya başladılar. O yüzden beraber evliliğe başlayamadık. Ara ara kavgalarımız oldu, ailesinin bana baskıları oldu, eşimin yanında istediğim gibi giyinemedim, istediğim gibi gezemedim, istediğim gibi sarılamadım. Yani 2 yıl boyunca çok sıkıldım. 2 sene sonra ayrıldılar ama bir evlilik başta nasıl başlarsa öyle devam eder. Yeri geldi eşimi tanıyamadım. Çünkü ailesinin de onda baskısı vardı. Ben bunu mu sevdim? Ben nasıl anlamadım? diye kendime kızdım. Halbuki eşim aynı insandı. Ailesi baskı yaptığı için arada kaldı. Ama evlilik öncesi süreçte bir değişiklik olmadı.”

✓ İki katılımcının da zaman zaman olumlu zaman zaman olumsuz seyretmektedir. Bu katılımcıların ifadelerine de yer verilmiştir.

Süreç içerisindeki değişikliklerde K8: “Olumlu da var olumsuz da var. İlk başlarda bu beni hiç üzmez diyordum. Arkadaşlık ve nişanlılık döneminde o kadar özel hissettirmişti ki küçük bir çocuk gibi yaklaşıyordu bana. Her ne dersem tamam diyordu. Zaman içerisinde alışkanlıklar vesaire hayatın gerçeklerinden kaynaklanan üzdüğü, kırdığı, ağlattığı oldu ama sonunda hep bir telafi oldu. Acaba dedim o zamanlarda.”

Süreç içerisindeki değişikliklerde K18: “...Topu topu üç gün görüşmüş olduk 9 ay görüşmedik. O yüzden zamanla değişti çünkü o dokuz ay boyunca sadece mesajla iletişime geçmek gerçekten sıkıntı idi. Çünkü ben anlatmak istediğim şeyi anlatamıyorum o anlatmak istediği şeyi anlatamıyor dil de aynı değil. Ve ben çok büyük konuşmuştum yabancı biriyle asla evlenmem diyordum. Dilini konuştuğun biriyle bile anlaşıyorsun yabancı biriyle nasıl anlaşabileceksin diyordum.”

4.4.2. Anlaşmazlıkların Çözümüne İlişkin Bulgular

Çiftler arasında çıkan anlaşmazlıkların çözümlerini üç ana başlık altında toplamak mümkündür. Verilen cevaplara göre katılımcıların anlaşmazlıkların çözümünde en çok konuşma yolunu tercih ettikleri görülmektedir (Tablo 9).

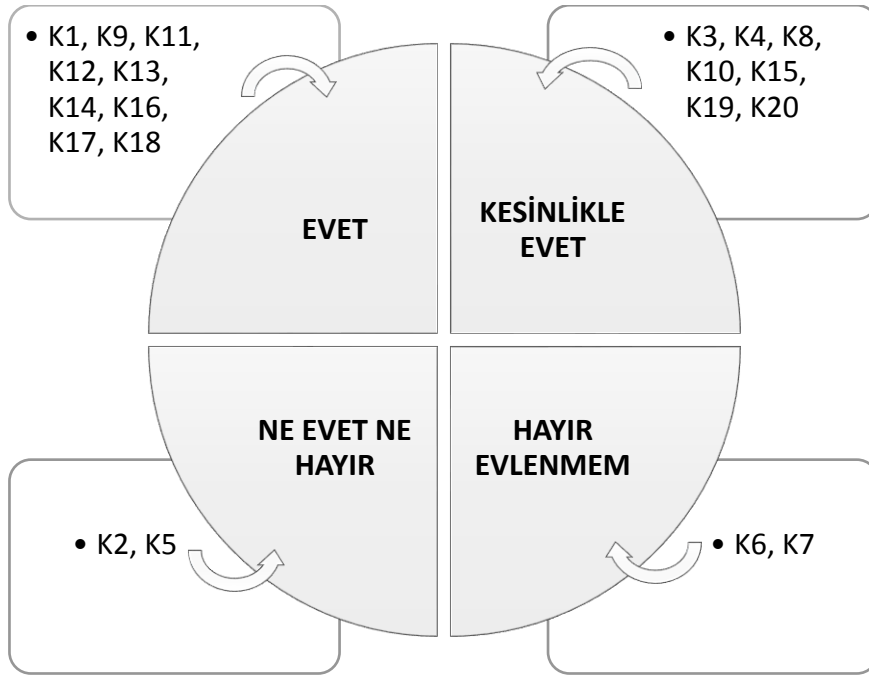
Tablo 9. Anlaşmazlıkların çözümüne ilişkin bulgular

Uzlaşma Yöntemi ile:	Konuşma veya Tartışma Yöntemi ile	Zaman Zaman Farklı Yöntemler ile:
Karşılıklı alttan alıruz: K1, K9, K20	Konuşarak: K2, K11, K17, K18	Bazen konuşarak bazen de yaşanmamış gibi üstünden geçerek: K16
Ben hep sabrederim o da her zaman sakinliğini korur: K13	Konuşarak ve Psikolojik Destek İle: K3, K4	Bazen onun istediği gibi bazen benim ağlamam ile: K8
O adım atar: K7, K10	Ben konuşurum o dinler: K19	Ara ara konuşarak ara ara küserek: K6
Ben adım atarım: K5, K12	Tartışarak: K15	Biraz konuşarak biraz alttan alarak: K14

4.4.3. Tekrar Bir Evlilik Hakkı Olması Durumuna İlişkin Bulgular

Katılımcılara yönelmiş olduğumuz “tekrar bir evlilik hakkınız olsa yine aynı kişi ile mi evlenirdiniz?” sorusuna ilişkin bulgular tablo 10’da belirtilmiştir. Katılımcıların ifadeleri; aynı kişiyi istediğini belirten “evet”, istekteki netliği ve kararlılığı gösteren “kesinlikle evet”, muallaklığa işaret eden “ne evet ne hayır”, aynı kişiyi istemediğini belirten “hayır” cevapları olmak üzere dört ana başlıkta toplanmıştır.

Tablo 10. Tekrar bir evlilik hakkı olması durumuna ilişkin bulguların dağılımı

Tekrar bir evlilik hakkı olması durumunda yine aynı kişi ile evlenirim düşüncesinde olan katılımcıların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu soru bize katılımcıların evlilik uyum/doyumuna dair bilgiler de sunmaktadır. Nitekim evlenmem ifadelerini kullanan K6 ve K7'nin düşük doyuma sahip oldukları da görülmektedir. Katılımcılardan K2'nin kararsız kalmasının sebebi eşinden kaynaklı olmayıp çocuğunun lösemi olması hasebiyle vicdan azabı hissetmesindedir. K5 ise eşinin beklentilerini karşılayamaması ve anlayışlı olması sebebiyle hayır düşüncesinde olsa da eşinin bunları kötü niyetle yapmayacağını düşündüğü için “ne evet ne hayır” cevabını vermiştir.

4.4.4. “Keşke Bu İlişkiye Hiç Girmeseydim” Düşüncesine İlişkin Bulgular

Evlilikteki doyum ile alakalı bize yol gösterecek olan sorulardan biri de keşke bu ilişkiye hiç girmeseydim düşüncesinin hâkim olup olmadığıdır. Bu düşünceler tablo 11’de özetlenmiştir. “Keşke bu ilişkiye hiç girmeseydim” sözcüğünü hiç düşünmeyenler, düşünenler, eşten kaynaklı olmadan düşünenler, bir dönem düşünenler, dönem dönem düşünenler olmak üzere beş ana başlık altında toplamak mümkündür.

Tablo 11. Katılımcıların “Keşke bu ilişkiye hiç girmeseydim” düşünceleri

HİÇ DÜŞÜNMEYENLER: K5, K8, K9, K10, K11, K12, K15, K19, K20	<ul style="list-style-type: none">•En kötü zamanımda bile olmadı (K19)•Evlilik öncesinde bir ayrılık süreci yaşadık fetret devri gibi o süreçte bile keşke bu ilişkiye hiç girmeseydim demedim (K15)•Yok olmuyor. Bazen daha genç birisi olsaydı kafama daha çok uyardı diye düşündüğüm oluyor ama eşim onu da tolere ediyor (K10)
DÜŞÜNENLER: K6, K7	<ul style="list-style-type: none">•Oluyor. Yüzde otuz oluyor ve zaman geçtikçe artıyor. Gençlikte bazı şeyler tolere edilebiliyor ama yaş ilerledikçe tolere edilemiyor (K7)•Çok sıklıkla olmasa da oluyor. Bazen diyorum keşke hiç olmasaydı keşke evet demeseydim diye. Bir kere de boşanma eşliğine de geldim (K6)
EŞTEN KAYNAKLI OLMADAN DÜŞÜNENLER: K2, K4, K18	<ul style="list-style-type: none">•Keşke olmasaydı dedim ama o insanla değil ailemin sıkıntıya sokma süreci ile alakalıydı (K18)•Evliliği daha da mı ertelese diye düşünüyordum. Bu çalışma isteğim daha da mı geçse diye düşündüm. Ama karşımdaki kişi ile alakalı hiç böyle bir şey düşünmedim (K4)•Çocuğumun hastalığı sebebiyle düşündüm (K2)
BİR DÖNEM DÜŞÜNENLER: K3, K13, K17	<ul style="list-style-type: none">•O zor zamanlarda sürekli diyordum ama şimdi demiyorum (K17)•Evlilik öncesinde bir keresinde olmuştu. Annemle tartışmıştık sen istemiyorsan olmaz dedim ama eşim bırakmadı (K13)•Sadece ilk bir yıl oldu şimdi öyle bir şey yok (K3)
DÖNEM DÖNEM DÜŞÜNENLER: K1, K14, K16	<ul style="list-style-type: none">•Ne olacağı belli olmayan bir dönemde söylemiş olabilirim ama çok net söylemedim (K16)•Belki çok kızdığımda söylemişimdir ama samimiyetle söylemeyip o anki kızgınlıkla eşim duysun diye söylemişimdir (K14)•Daha özgür olurdu düşüncesi ile evlenmeseydim dediğim zamanlar bazen oluyor (K1)

Verilen cevaplara göre “sadece düşünen” ve “sadece düşünmeyen” olarak irdelediğimizde katılımcıların çoğunun düşünmediği anlaşılmaktadır. Fakat düşünenler kısmına; bir dönem düşünenler, ara ara düşünenler, eşten kaynaklı olmasa da düşünenler de eklendiğinde bu düşünceye sahip olanların daha fazla olduğu görülmektedir.

“Tekrar bir evlilik hakkı olması durumunda yine aynı kişi ile evlenmeyeceğini” belirten K6 ve K7 katılımcılarının “keşke bu ilişkiye hiç girmeseydim” düşüncesine de hâkim oldukları görülmektedir. Nitekim düşük doyuma sahip katılımcılar olması hasebiyle bu sorulara verdikleri cevaplar da olumsuz niteliktedir.

4.4.5. “Evlilik” ve “Evlilik Öncesi Süreç” Tanımlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların “evlilik” ve “evlilik öncesi süreç” algılarını mukayese edebilmemiz için bu konulardaki düşünceleri sorulmuştur. Mukayeseyi genelleştirebilmek için maksimum 3 kelime ile ifade etmeleri istenmiştir. Verdikleri cevaplar tablo 12’de özetlenmiştir. Tablodaki bulgulara göre;

✓ Katılımcıların “aşk”, “heyecan”, “hayal aleminde yaşamak” gibi duygu kontrolü zor olan ifadeleri en çok evlilik öncesi süreci tanımlarken kullandıkları görülmektedir.

✓ Katılımcıların “saygı”, “fedakârlık”, “anlayış” gibi özveri isteyen ifadeleri de evliliği tanımlarken kullandıkları görülmektedir.

✓ Tanışarak evlenen ve evlilik öncesi süreç için aşk ifadesini kullanan K6 ve K20’nin evlilik tanımlarında aşk ifadesine rastlanmamıştır.

✓ Tanışarak evlenen ve evlilik öncesi süreç için aşk ifadesini kullanan K15 ve K17’nin evlilik tanımlarında da aşk ifadesine rastlanmıştır.

✓ Anlaşarak evlenen ve evlilik için sevgi ifadesini kullanan K1, K2, K10 ve K19’un evlilik öncesi süreçte sevgi ifadelerine rastlanmamıştır.

✓ Anlaşarak evlenen ve evlilik öncesi süreç için sevgi ifadesini kullanan K12 ve K14’ün evlilik tanımlarında da sevgi ifadesine rastlanmıştır.

✓ Evlilik öncesi süreç ifadelerinde 6 kez kullanılan sevgi ifadesi evlilik tanımlarında 9 kez kullanılmıştır.

✓ Evlilik öncesi süreç ifadelerinde 9 kez kullanılan aşk ifadesi evlilik tanımlarında 3 kez kullanılmıştır.

✓ Tüm bu bulgulara göre evlilik öncesi süreç tanımlarında aşk ifadelerine daha çok rastlanırken, evlilik tanımlarında sevgi ifadelerine daha çok rastlanmıştır.

✓ Görücü usulü ile evlenen ve evlilik öncesi süresi 3 ay olan K9, evlilik öncesi süreci tanımlarken zorlanmıştır.

Tablo 12. Katılımcıların “Evlilik” ve “Evlilik Öncesi Süreç” Tanımları

KATILIMCILAR	EVLİLİK	EVLİLİK ÖNCESİ SÜREÇ
K1	Güvenli huzurlu bir ev	Heyecan, geleceğe duyulan özlem ve planlama, sevgi
K2	Dürüstlük, paylaşmak, sevgi	Heyecan, aşk, korku
K3	Saygı, sevgi, sabır	Dürüstlük, sevgi, sabır
K4	Sevgi, saygı, fedakârlık	Sabır, anlayış, farkında olmak (her davranışın altında bir sebep vardır)
K5	Paylaşmak, saygı, dürüstlük	Çılgınlık, daha rahat, daha sorumluluk olmadan ilerleyen bir süreç
K6	Sadakat, sevgi, maddiyat	Aşk, tutku, sevgi
K7	Huzur, maddiyat, saygı-sevgi	Hayal aleminde yaşamak
K8	Hayat, sadakat, çocuklar	Stressiz korkusuz, Heyecan, kavuşma arzusu, mutluluk
K9	Anlayış, saygı, sevgi	Süre az olduğu için çok bir şey anlayamadık ve hep yanımızda 3. kişiler vardı.
K10	Sevgi, saygı, fedakârlık	Hayal dünyası, büyük bir heyecan, merak
K11	Huzur, sadakat, güven	Heyecan, emek, güven
K12	Sevgi, saygı, dürüstlük	Âşık olmak, sevgi, dürüstlük
K13	Huzur, güven, çocuk	Huzur, güven, ait olma duygusu
K14	Güven, sevgi, anlayış	Aşk, sevgi, sadakat
K15	Aşk, A.R (eşinin adı)	Aşk, A.R (eşinin adı), acı
K16	Paylaşmak, hissetmek, sevmek	Sevgi, heyecan, hayal
K17	Aşk, paylaşmak, birlikte yürünen yol	Aşk, eğlence, daha az sorumluluk
K18	Anlayış, aşk, sevgi	Sıkıntı, boşluk, kargaşa
K19	Sevgi, fedakârlık, anne-baba olmak	Aşk, aşk, aşk

K20	Mutluluk, huzur, istediğim kişinin yanımda olması	Heyecan, aşk, beklenti
------------	---	------------------------

4.4.6. Evlilik Beklentilerine İlişkin Bulgular

İnsan hayatında en önemli dönemlerden biri evliliğdir. Bu nedenle mutlu bir evliliğe ulaşmak insanların hedefleri arasındadır. Nitekim evlilikten beklentilerin oluşması da bu sürecin bir tezahürüdür.

Bireyler beklentilerinin evliliklerinde karşılanmasını isterler ve bunun için çaba sarf ederler. Fakat eşten ya da evlilikten beklentilerinin yüksek ya da mantık dışı olması evlilik doyumunu etkileyebilmektedir (Güllü, 2015). Bu nedenle katılımcıların evlilikten beklentileri de önem arz etmektedir. Katılımcılara yönelmiş olduğumuz evlilik beklentilerine ilişkin soruların verileri tablo 13'te özetlenmiştir ve katılımcıların çoğunluğu evlilik yaşamları ile evlilik beklentilerinin uyuştuğunu ifade etmektedir.

Elde edilen veriler ışığında katılımcıların evlilik beklentileri şu şekildedir:

- ✓ Eşin korumacı olmasını istemek,
- ✓ Çocuk sahibi olmak,
- ✓ Sevgi ve saygı,
- ✓ Sevgi ve saygı çerçevesinde iletişim,
- ✓ Paylaşım,
- ✓ Özgürlük,
- ✓ Amaç ve hedeflerin ortak olması,
- ✓ Allah korkusunun olması,
- ✓ Hem maddi hem kültürel hayatı sonraki aşamalara taşıyabilmesi,
- ✓ Eşin aile babası olmasını istemek,
- ✓ Anlayış ve ince düşünce,
- ✓ Maddi beklentiler,
- ✓ Eğitim durumu.

Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar çerçevesinde maddi beklentiler ve eğitim durumu karşılanamayan beklentiler arasında yer almaktadır.

Tablo 13. Evlilik yaşamı ile evlilik beklentisi uyumuna ilişkin bulgular

Evlilik yaşamı ile evlilik beklentisi uyuşan katılımcılar ve görüşleri: K1, K2, K4, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K19, K20

- K1: Evleneceğim insanın daha korumacı olmasını istiyordum. Bu evlilikte bunu karşılayabildim.
- K2: Uyuşmuyor değil, ama çocuğumun hastalığı sebebiyle evliliğimiz de eğitildi...
- K3: Hemen hemen uyuşuyor evlilikten tek beklentim bir çocuğumun olması idi...
- K4: Eşlerin birbirini sevmesi, birbirlerine saygı duyması, bu saygı çerçevesinde iletişim kurması evlilikten beklentilerim idi şu anda oluyor.
- K8: Bekarken hep beni çok sevsin, Allahtan korksun, kıskanç olsun diyordum bunların hepsi var o yüzden sen benim duamsın diyorum.
- K9: Uyuşuyor zaten çok beklentim yok eşim evine bağlı, işi var yeterli benim için.
- K10: Evet genel olarak %80 uyuşuyor.
- K11: Sevdiğim insanla sevdiğim şeyleri bir arada yapabileceğim bir hayat istiyordum...
- K12: ...Birbirimize saygımızı kaybetmeden mutlu bir yuva istiyordum...
- K13: Çocuğum olsun, mutlu olayım, bana karışmasın, beni sınırlamasın...
- K14: anlaşabileceğim bir insanla evlilik yaptım bu açıdan beklentilerime uyuyor.
- K15: Hem manevi hem kültürel hayatımı sonraki aşamalara taşıyabilecek bir evlilik istiyordum.
- K16: Yüksek bir paylaşım bekliyordum...Amaç, gaye ve hedeflerimizin ortak olması da çok önemliydi benim için.
- K17: ben eşimden memnunum. Evlilikte huzurumuz var, sevgisini gösteriyor, maddi olarak da birbirimizi destekliyoruz.
- K19: Evet uyuşuyor.
- K20: İyi bir aile babası olması, mutlu bir evliliğimizin olması uyuyor. Bizim sadece maddi sıkıntılarımız oldu. Onun dışındaki şeyler beklentilerim ile uyuşuyor...

Evlilik beklentisi değişkenlik gösteren katılımcılar: K5, K6

- K5: Direkt uyuşuyor diyemem... Ben ince düşünceleri çok severim ama onlar kayboldu diyebilirim. Bu konularda evlilikten önce daha aktifti.
- K6: Bazı şeyleri görüyorsun ama sevdiğin için görmezden geliyorsun. Düşünüyorum da görmüşüm ama cahilliğin verdiği bir sebeple görmezden gelmişim... Hep inişli çıkışlı oldu...

Evlilik yaşamı ile evlilik beklentisi uyuşmayan katılımcılar ve görüşleri: K7, K18

- K7: Uyuşmuyor... Belli bir maddi olgunlukta olmasını ve öyle seyretmesini isterdim. Zaman zaman bu olmuyor, kesintiler oluyor orada biraz uyuşmuyor...ben hep üniversite mezunu biri ile evlenme hayali kurmuştum ama benim eşim lise mezunu üniversiteyi terk etmiş okuyamamış. Bunların uyuşmaması da evlilik açısından zorluklar çıkarıyordu.
- K18: Açıkçası tam olarak uyuşmuyor. Aşırı derecede sıkıntılar yaşamadım ama soru işaretleri oluşmadı değil ama çok sevdiğim için kopamıyordum. Bu böyle mi gidecek diye düşünürken evlendikten sonra neyi neden yaptığını anlamaya başlıyorsun

4.5. Uyum/Doyuma İlişkin Bulgular

Bireyin evliliğine ilişkin genel değerlendirilmesi olarak tanımlanan evlilik doyumu, evlilik ilişkisinin sürdürülmesini etkileyen bir faktördür. Evlilik doyumu, evliliğe ve eşine ilişkin olumlu özelliklerin öne çıktığı, olumsuz özelliklerin daha az olduğu bir değerlendirmedir (Güven ve Sevim, 2007). Hendrick&Hendrick'in tanımına göre bireylerin yaşanan ilişki ile ilgili yaptıkları öznel değerlendirme sonucunun olumlu olması kişinin ilişkiden doyum sağladığını gösterirken olumsuz olması ise doyum sağlamadığını göstermektedir. Fletcher ve Simpson'a göre de kişi; eşinin duygu, düşünce ve davranışlarını kendi standartlarına yakın bulduğu ölçüde ilişkisini olumlu değerlendirmektedir. Nitekim bireylerin mutlulukları ile evlilik doyumlarının paralel seyrettiği de görülmektedir (Akt. Özbiçer, 2013).

Evlilik ve aile kurumunun devamı için evlilik uyum/doyumunun araştırılması önem arz etmektedir. Detaylıca incelenen uyum/doyuma ilişkin bulgular; "Tüm yönleri ile ilişkiden alınan doyuma ilişkin bulgular", "İlişkiden alınan doyumun seyrine ilişkin bulgular", "Çoğunlukla kıyaslanan doyuma ilişkin bulgular", "Evlilik öncesi sürecin evlilik doyumuna etkisine dair görüşlere ilişkin bulgular" olmak üzere 4 ana tema ile çerçevelendirilmiştir.

4.5.1. Tüm Yönleri ile İlişkiden Alınan Doyuma İlişkin Bulgular

Katılımcıların ilişkilerini tüm yönleri ile düşündüklerinde aldıkları doyuma ilişkin görüşleri tablo 14'te özetlenmiştir. Bu bilgiler çerçevesinde ilişkinin tüm yönleri düşünüldüğünde uyum/doyumu etkileyen durumlar şu şekildedir:

- ✓ Kişisel algı,
- ✓ Eşten kaynaklı olumsuz durumlar,
- ✓ Paylaşımların çokluğu ile ilgili durumlar,
- ✓ Cinsellikle ilgili durumlar,
- ✓ Çocuklarına düşkün olmak ile ilgili durumlar,
- ✓ Beklentinin karşılanması ile ilgili durumlar,
- ✓ İlişkinin olgunlaşması için zaman ihtiyacına yönelik durumlar,
- ✓ Birbirine zaman ayıramamak ve iş hayatı gibi yaşam şartları ile alakalı durumlar.

Katılımcıların ifadelerine göre tüm yönleri ile ilişkiden aldıkları doyum oranı %70 civarındadır. K6 ve K7'nin dışındaki katılımcılar ortalamanın üstünde doyuma sahip olduklarını belirtirken; K6 ve K7 ortalama/ortalamanın altında doyuma sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 14. Tüm yönleri ile ilişkiden alınan doyuma ilişkin görüşler

K1	Bu zaman içerisinde değişiyor biraz da ben değişken olduğum için oluyor...
K2	...Arkadaş gibiyiz, onunla paylaşamadığım bir şey yok...
K3	Şu an bu soruda çok tılandım... Büyük kavgamızda bile hemen gelip beni bana sarılabiliyor ama aşırı sorumsuz...
K4	Aile boyutu ile baktığımızda işimden evime gittiğimde çok mutlu gidiyorum ... Cinsel ilişki anlamında da bir örtüşme olmasa doyum noktasında sıkıntı yaşardık.
K5	...Eşine verdiği değeri hissettirmek evlilikte çok önemli. O yüzden doyum için %40-%60 diyebilirim...
K6	Şu an için %25 diyebilirim.
K7	Çok tatmin etmiyor. Orta derecede diyebiliriz.
K8	...Evlilik doyumu ortalama yüzde seksen kadar vardır.
K9	Tabi ki de inişli çıkışlı oluyor ama mutluyuz. Çocuklarıma olan düşkünlüğüm eşimin olumsuz yönlerini görmemi engelliyor...
K10	Yeterince alıyorum...
K11	...Evlilik öncesine 10 üzerinden 6 veriyorum sonrasına da hiçbir şey mükemmel değildir diyerek 10 üzerinden 8 veriyorum. Aradaki fark da kısıtlamadan kaynaklanıyor...
K12	Tamamen alıyorum. Yüzde yüz alıyorum.
K13	Beklentimi karşıladığı için her anlamda doyum alıyorum diyebilirim.
K14	İlk evlendiğimiz zamanda %50-%60 derdim ama şimdi %80 diyorum. Demek ki zaman gerekiyormuş...
K15	...Beni doyurmayan şey ilişkim değil içinde bulunduğumuz şartlardan kaynaklı zaman ayıramamak ile alakalı. Yoksa ilişkiden kaynaklı herhangi bir doyumsuzluk söz konusu değil.
K16	%80 diyebilirim.
K17	%85-%90 alıyorum.
K18	10 üzerinden 9 olabilir.

K19

...İş hayatından dolayı o doyum eskisi gibi değil. Yüzde verecek olursam ortalama %75 tir.

K20

%80 diyebilirim.

4.5.2. İlişkiden Alınan Doyumun Seyrine İlişkin Bulgular

Evlilik öncesi süreç ve evlilik arasındaki doyum ile alakalı mukayeseleri yapabilmek için ilişkiden alınan doyumun seyrine ilişkin katılımcılara yöneltilmiş olduğumuz sorunun cevabına ilişkin görüşler tablo 15'te özetlenmiştir. Bu bulgulara göre ilişkinin seyrinde uyum/doyumu etkileyen faktörler şu şekildedir:

- ✓ Ekonomik özgürlük,
- ✓ Karakteristik özellikler,
- ✓ Bireylere has yaşam alanları,
- ✓ Geniş aile ile yaşam,
- ✓ Evlilik öncesi süreçte az görüşmek
- ✓ Anne-baba sorumluluğu,
- ✓ Yaş,
- ✓ Lohusalık,
- ✓ Ailelerin beklentileri,
- ✓ Evlilik öncesi süreçte mesafeli davranmak,
- ✓ Şahsi doyum (İnsanın kendini tamamlaması),
- ✓ Anlaşılır olmak,
- ✓ Mesafe sebebiyle ayrı kalmak,
- ✓ Maddi kaynaklar.

Bu faktörler arasında evlilik öncesi süreçte az görüşmek ve mesafeli davranmak ile alakalı görüşlere ait bulgular araştırma için önemlidir. Nitekim K6 evlilik öncesi süreçte az görüştikleri için K16 da evlilik öncesi süreçte mesafeli davrandıkları için evlenmeden önce düşük doyuma sahip olduklarını belirtmişlerdir.

İlişkiden alınan doyumun seyrine ilişkin bulgulara göre; 6 katılımcı doyumlarının gittikçe arttığını ifade ederken 6 katılımcı da iniş çıkışlı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca 3 katılımcı doyumlarının stabil olduğunu ifade ederken 2 katılımcı da doyumlarının düştüğünü belirtmişlerdir ki K10 bu düşüşün sebebini yaş olarak göstermiştir. Bunların dışındaki katılımcılardan K1, doyumunun ekonomik özgürlüğü ile bağlantılı olduğunu vurgularken K6

sadece belli bir zamana kadar doyum alabildiğini, K7 de anne-baba sorumluluğundan dolayı evliliğine vakit ayıramadığını belirtmiştir.

Tablo 15. İlişkiden alınan doyumun seyrine ilişkin görüşler

K1	...Evlenmeseydim yurtdışına gidebilirdim, eğitimime devam edebilirdim. Bu düşünceler arttıkça benim hayattaki konumum artarsa, çalışırsam, ekonomik özgürlüğüm olursa sıkıntı olmaz.
K2	Giderek arttı. Ben de küçüktüm beklentilerim farklıydı, kültürlerimiz farklıydı...
K3	Bizim sürecimiz az doyum ile başladı çok doyuma doğru ilerledi...Ben evliliğimin ilk yılını saymıyorum. Çünkü birbirimize karşı inatçıydık ama bu inadımızı zamanla yendik biraz da psikolojik destek alarak. Kaç yıllık evlisin dediklerinde 1 yıllık diyorum.
K4	...Eşimle uzun bir süre bir arada kalamadık... Bu doyum evime geldiğimde daha da hat safhaya ulaştı...
K5	Yüksek başladı orta ilerliyor...
K6	Evlilik öncesinde çok doyum almadım çünkü çok sık görüşmüyorduk. Evlilik sonrasında da belli bir zamana kadar alabildim.
K7	...Anne babamın sorumluluğundan dolayı evliliğime çok zaman ayıramadım. Zaman ayırabileceğim vakitte de yaşım neredeyse 40'a yaklaşmıştı...
K8	Hayatın gerçekleriyle karşılaşınca değişiklik olmuştur tabii ki inişli çıkışlı oluyor. Dile kolay 16 yıldır evliyiz.
K9	Eşimin ailesinden ayrılıp kendi evimize taşınınca arttı.
K10	...Yaş ilerledikçe doyum azalıyor ama şikâyet edeceğim kadar bir azalma değil.
K11	Evlilik öncesinde inişli çıkışlı idi. Evlilik sonrasında yavaş yavaş yokuş çıkar gibi yükseldi. Yükselişin ivme kazanması ilerleyen zamanlarda daha çok hissedilir.
K12	Yüksek başladı yüksek gidiyor. Hiç kaybetmedik çok şükür.
K13	Stabildi. Ama lohusalıkta çok etkilenmiştim. Beni çok fazla anlamadı o süreçte. Eğer bir ilişki seyri varsa her şey güzel gidiyordu ama o süreçte öyle değildi...
K14	Çok iyi başladık, ailelerin beklentileri ile biraz düştü sonra yine toparladık.
K15	Değişen bir şey yok... En başta olduğu gibi mi evet en başta olduğu gibi orada değişen bir şey yok.
K16	Evlenmeden önce baya düşük bir doyum vardı çünkü mesafeli davranıyorduk ve yaşımız küçüktü...Şahsi doyumla birlikte evlilik doyumum da arttı ben kendimi tamamladıkça o doyum da tamamlanıyor.
K17	Biz evlilik öncesinde ve evliliğin ilk yıllarında çok sorunlar yaşadık, çıkıp gidebilirdim...Bu anketi o zaman yapıyor olsaydık %50 derdim. Eşim beni anladıkça toparlamaya başladık...
K18	İlk başta çok yüksekti. Ayrı olduğumuz süre boyunca çok düştüğü zaman da oldu...ama şu an yüksek.
K19	Bizde çok yüksek başladı çok yüksek devam etti...Ben hiçbir konuda hep zirvede olamadım hep iniş çıkış.

K20 İlk başta güzeldi, evlendikten 4-5 yıl sonra bir düşüş oldu maddi kaynaklardan dolayı...Şu anda da dört dörtlük değiliz eksilerimiz oluyor ama bir şekilde onu dengelemeyi öğrendik.

4.5.3. Çoğunlukla Kıyaslanan Doyuma İlişkin Bulgular

Katılımcılarının evlilik doyumlarının çevrelerinde tanıdıkları insanların doyumuna göre ne seviyede olduğuna dair görüşler tablo 16'da özetlenmiştir. K6 ve K7 dışındaki tüm katılımcılar evlilik doyumlarını ortalamanın üstünde tanımlamışlardır. K6 ve K7 ise çoğunlukla kıyasladıklarında kendi doyumlarının daha az olduklarını vurgulamışlardır.

Tablo 16. Çoğunlukla kıyaslanan doyuma ilişkin görüşler

K1	... Yüzde yetmiş yüzde seksen aralığında doyum var diyebilirim.
K2	Çok çok yüksekte.
K3	Gördüğüm kadarıyla benimki daha üst seviyede...
K4	...İlişkilere baktığımda beklenti görüyorum bizim ilişkimizde böyle olmadığı için doyum daha üst seviyede.
K5	İyi durumda.
K6	Etrafımdakilerin hepsi aile babası. Çocuklarım hep söyler aile olamadık diye o yüzden az.
K7	Daha az.
K8	Kesinlikle çok yüksek çünkü biz birbirimizle vakit geçirmeyi çok seviyoruz özellikle kaliteli vakit geçiriyoruz. Her şeyi onunla yaşayabiliyorum.
K9	Daha iyi.
K10	Ortanın bir tık üstünde.
K11	O konuda çok mutluyum. Çiftlerde yılgınlık, bıkkınlık hisleri birbirine olan uyumsuzlukları, ufacık problemlerden tartışmaları beni çok rahatsız ediyordu. Ben böyle yaşamadığım için mutluyum.
K12	Ben üst görüyorum...
K13	Çok iyi. Ortalamanın kesinlikle üzerinde.
K14	Ortalamanın üstünde olduğunu düşünüyorum çünkü iş arkadaşlarım bile eşimin adını bilirler onunla olan diyalogumu bilirler...
K15	İnsanların gösterdikleri şekilde yaşadıklarına çok az inanırım. Normalde sergilenen ile özelde olan çok farklı...Ama genel anlamda mukayese ettiğimde kendimi bir sıfır önde görüyorum.
K16	Oldukça yüksek.
K17	...benim ilişkim ortalamanın üstünde.

K18 | Baya iyi bir seviyede.

K19 | Çevreme baktığımda ortalamanın üstünde...

K20 | Daha üst seviyede.

4.5.4. Evlilik Öncesi Sürecin Evlilik Doyumuna Etkisine Dair Görüşlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın temasını oluşturan evlilik öncesi sürecin evlilik doyumuna etkisinin olup olmadığı katılımcılara sorulmuş olup görüşleri tablo 17’de özetlenmiştir. Bu görüşlere göre 16 katılımcı evlilik öncesi sürecin evlilik doyumunu etkilediğini belirtmişlerdir ki bu faktörleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- ✓ Evlilik öncesi süreçteki beklentiler,
- ✓ Kişinin bakış açısı,
- ✓ Unutulmayan yaşanmışlıklar,
- ✓ Evlilik öncesi süreçte zamanında ve dozunda olmayan yaşanmışlıklar,
- ✓ Evlilik öncesi süreçte eşi tanıyabilme oranı,
- ✓ Evlilik öncesi sürecin ilişkinin temeli olması sebebi,
- ✓ Evlilik öncesi sürenin uzun olması,
- ✓ Kişilerin tercihleri ve koydukları sınırlar,
- ✓ Evlenme süresi, evlenme biçimi ve bunun dışındaki faktörler,
- ✓ Evlilik öncesi sürecin İslami düşüncelere uygun yaşanmaması,
- ✓ Evlilik öncesi süreçte yaşanmışlıkların çok olması.

Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar çerçevesinde en çok üzerinde durulan husus evlilik öncesi sürenin uzun olması yönündedir ki bu konu çalışmanın odak noktalarından biridir. K13, K14, K17, K18, K19 ve K20’nin evlilik öncesi sürenin uzun olması durumunda ilişkilerin laçkalaşacağı, heyecanın kalmaması, tüm keşiflerin evlilikten önce biteceği ve evlilikteki yeni keşifleri yapmayı engelleyeceği, birbirini korumanın zorlaşacağı ve nefsinin korumanın zorlaşacağı kanaatindedirler. Bu sebeplerden dolayı evlilik öncesi sürenin uzun olması durumunda evlilik doyumunun da etkileneceğini belirtmektedirler. Fakat K18 evlilik doyumunu etkileyen evlilik öncesi sürenin uzun olmasının tek faktör olmadığını da vurgulamaktadır.

Tablo 17. Evlilik öncesi sürecin evlilik doyumu etkisine dair görüşler

K1	Kesinlikle etkiler... evlilik öncesi süreçte beklentiler artacağı için evlilik doyumu azalır... evlilik öncesi süreç bir fırsattır, iyi tanıyıp ona göre karar verebilmek gerekir evlenince değişir demek lazım.
K2	Tabii ki etkiler...
K3	Etkiler... Aslında doyumu etkileyen benim bakış açım da oldu evlendik aile olduk diyerek bazı şeyleri tolere etmek zorunda kalıyoruz. Etmesek olmuyor yürümüyor gördük bunu ilk 1 yılımızda. Diğer bir yılda da görmezden gelerek anlamaya çalıştık. Flört zamanları uzun olmalı ki çiftler birbirlerini iyi tanıyabilsinler.
K4	Etkiler diye düşünüyorum...
K5	% 100 etkilemez belki ama tartışmalarda kırıntıları bulunur tabii ki... Unutamadığımız süreçler etkiliyor. Evlenmeden önce bağı koparmak daha kolay evlilik sürecinde de dengelemek gerekiyor. Değişim olmasa bile tolere etmek başlıyor...
K6	Bence etkiler...
K7	Bence etkilemez. Kadere inanıyorsak 3 gün de aynı 3 yıl da aynı. Ben hiç eşime evet demek istemedim ama bir şekilde dedim...
K8	Evliliğe çok fazla bir şey bırakmayarak yaşamamalı her şey zamanında ve dozunda olmalı
K9	Bence etkilemez...
K10	Önemli yani insanlar bazı durumlarda birbirlerinin ne tepkiler verebileceğini görmeli... Evlendikten sonra insanlar çok büyük hüsrana yaşıyorlar...
K11	Etkiler çünkü ilişkinin temeli öncesinde oluşuyor...
K12	Evet etkiler.
K13	Etkiler çünkü biz unutamayan bir milletiz... birçok kişiden gördüğüm uzun olduğunda olumsuz etkilediği...
K14	Bence etkileyen bir şeydir. Çünkü çok uzun süreli olursa çok iyi tanıdığın için heyecanın kalmıyor...
K15	Kesinlikle etkiler...
K16	Etkiler diye düşünüyorum...bu olumlu da olabilir olumsuz da olabilir. Bu insanların tercihlerine ve koydukları sınırlılıklara bağlıdır diye düşünüyorum
K17	Etkiler. Kısa olması sorun değil ama uzun olması ilişkileri laçkalaştırır.
K18	Tabii ki evlilik öncesi yaşanan süre ve evlenme biçimi etkiliyordur ama burada birçok faktör önemli...
K19	...Sanırım çok şey yaşamak evlilikteki yeni keşifleri beraber yapmayı engelliyor bir de inancımıza göre haram yola girilince evliliğin bereketi kalmıyor. O süreçte de birbirini korumak çok zor, nefisini korumak da çok zor. 2 yılı geçirmeden evlenmek gerekiyor

K20 | Etkileyen bir şeydir. Flörtün uzun sürmesi laçkalaştırır. Çünkü evlenmeden önceki tavırlar ile evlendikten sonraki tavırlar farklı oluyor...

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar belirtilmiş ve bu sonuçlara ilişkin geliştirilen öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırma evlilik öncesi süreç ve evlilik doyumu ile ilgili 20 evli kadın ile gerçekleştirilen mülakat sonucu katılımcıların görüş ve algılarını içermektedir. Evlenme biçimi ve evlenme süresi bağlamında evlilik öncesi sürecin evlilik doyumuna etkisi incelendiğinde sonuçları evlenme biçimi ve evlenme süresi çerçevesinde açıklamak gerekmektedir.

Evlenme biçimi bağlamında evlilik öncesi süreç incelendiğinde katılımcıların evlenme biçiminin evlilik doyumuna etkisine işaret eden anlamlı ifadeler rastlanmamıştır. Kendi evlenme biçimlerinden farklı evlenme biçimlerini isteyen katılımcılar olsa da evlenme biçimlerinin evlilik doyumlarını etkilemediği görülmüştür. Nitekim Denli (2016) de yapmış olduğu çalışmada evlenme biçimi ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Yine 200 kişilik yapılan çalışmada evlenme biçimine göre evlilik doyumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını belirtilmiştir (Duran Bozkurt, 2014). Çelik de (2006) yapmış olduğu çalışmada evlenme biçiminin evlilik doyumunu etkilemediğini belirtmiştir. Ayrıca çalışmasında Buss, Abbott, Angleitner, Biaggio, Blanco-Villasenor, Bruchon-Schweitzer'in geleneksel değerlere sahip ülkelerde (Çin, Hindistan, Irak gibi), görücü usulü ve anlaşarak evlenme biçiminin evlilik doyumunu etkilemediğini belirttiklerini vurgulamıştır. Demir ve Fışıloğlu'nun (1999) yaptığı çalışmada kendi seçimi ile evlenmiş çiftlerde görücü usulü ile evlenmiş çiftlere göre yüksek evlilik uyumu belirlenmiştir (Yaşar, 2009). Uyum/doyum çalışmaları başlığında ifade etmiş olduğumuz Şendil-Korkut ve Yeşiltepe'nin çalışmaları evlenme biçimi ile evlilik doyumu arasında anlamlı farklara işaret

etmiş olsa da birçok çalışmada vurgulandığı gibi bu çalışmada da anlamlı bir farklılık olmadığı belirtilmiştir.

Uyar'ın (1999) yapmış olduğu çalışmada boşanmış çiftlerin çoğunda evlilik öncesi sürenin 1 yıldan az olduğu tespit edilmiştir. Evlilik öncesi süresi 3 yıldan fazla olan çiftlerde boşanma oranının düşük olduğunu da belirterek bu sonuca göre evlilik öncesi sürenin boşanmada etkili olabileceğini de vurgulamıştır. Nitekim eşlerin ilk tanışmalarında çoğunlukla olumlu yönlerini karşı tarafa gösterdikleri ve bu olumlu yönlerin kendini beğendirmeye yönelik mi yoksa sürekli mi olduğunun öğrenilmesinin zaman alması hasebiyle tanışıklık süresinin kısa olmasının buna imkân sağlamadığını da belirtmektedir. Fakat bu çalışmada evlilik doyumu düşük olan katılımcıların (K6 ve K7) düşük doyuma sahip olmalarının tek sebebinin evlilik öncesi süreç olmadığı görülmektedir. K6, evlilik öncesi sürecin evlilik doyumunu vurguladığını belirtse de ailesinin eşinin ailesini çeşitli sebeplerden dolayı istemediğini, eşinin içmesi sebebiyle huzursuzluk çıkardığını bu sebeple boşanma eşiğine de geldiklerini fakat bu konuda ailesinin sen istedin, sen evlendin diyerek destek olmadığını vurgulamaktadır. Tüm bu sebepler değerlendirildiğinde doyumu etkileyen tek değişkenin evlilik öncesi süreç olmadığı da gözlemlenmektedir. K7 ise hem maddi anlamda hem de eğitim durumu açısından eşi ile denk olmadığını düşünmektedir. Ayrıca anne-babasının yaşlı olması sebebiyle onlara bakmak zorunda olduğu için eşinin bu duruma pozitif yaklaşımının da evet demede etkisi olduğunu da şu sözlerle vurgulamıştır, “Annemle babam yaşlı insanlardı ve onlara manevi olarak destek olmam gerekiyordu, görüştüğüm insanlar bunu kabul etmiyordu. Bir şekilde olmadı ve hep geri adım attılar anne baba unsurundan dolayı. Çünkü benim yaşlılarımın anne-babaları daha genç oldukları için hiçbir zaman yaşlılıklarını düşünmediler ama eşim o konuda hiçbir zaman negatif bir şey yansıtmadı”. Bununla birlikte eşinden dolayı çocuklarının olmaması sebebiyle boşanmayı düşündüğünü de belirtmiştir.

Evlenme süresi bağlamında evlilik öncesi süreç incelendiğinde katılımcıların evlenme sürelerinin evlilik doyumuna etkisine işaret eden anlamlı ifadelere rastlansa da tek başına belirleyici olmadığı görülmektedir. Nitekim Erdoğan'ın (2017) yaptığı çalışmada evlilik öncesinde 2 yıl tanışma süresi olan bireylerin ailelerini evlilik öncesinde 3 yıl tanışma süresi olan bireylere göre daha fazla olumlu değerlendirdiği görülmektedir. Yine bu çalışmada katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar doğrultusunda belirlenen ideal flört süresi 2 yıl olarak nitelendirilmektedir. Flört süresinin uzun olması evlilik sürecinde çiftleri yıpratmakta ve evlilikten beklentileri dahi değişmektedir.

Bu çalışmada da görülmektedir ki bireylerin evlilik öncesinde tanışması, birlikte vakit geçirmesi, birbirlerinin beklenti ve düşüncelerini anlaması evlilik sürecinin ilerleyişine katkı sağlamaktadır. Evlilik öncesi sürecin evliliğin gidişatı ve yönü konusunda belirleyici olduğu düşünülse de tek başına bireylerin evliliklerinden aldığı doyumunu etkilememektedir.

5.2. Öneriler

Bu araştırmada evlilik öncesi süreç ile evlilik doyumunu arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir. Evlilik doyumunun boşanmadaki etkisi göz önüne alındığında bir başka çalışmada boşanma ile ilişkisi incelenebilir.

Bu çalışmanın evreninin İstanbul ili olması sebebiyle sınırlılıkları mevcuttur. Farklı şehirlerin de incelenmesi durumunda şehir bazındaki farklılıklar da daha kapsamlı sonuçlar elde etmeye yardımcı olacaktır.

Araştırma kapsamında ulaşılan evli kadınların eşlerinden de bilgilerin alınması ve bu bulguların birlikte değerlendirilmesi ile daha geniş çaplı çalışmalar elde edilebilir.

Araştırmanın genişleterek farklı demografik özelliklere sahip katılımcılara da uygulanması ile sağlıklı ve güçlü aileler hakkında daha fazla veriye ulaşarak daha zengin bir bilgi kaynağı sağlanabilir.

Evlilikle ilgili konularda bireylerin bilinçlendirilmesi için devlet kontrolünde evliliklerle ilgili eğitimlerin verilmesi de bireylerin evlilik süreçlerine katkı sağlayarak doyumlarına etki edebilir.

Son olarak, evlilikteki mutluluğu etkileyen evlilik doyumunun ilişkili olduğu değişkenlerin farklı açılardan incelenmesi ve bu bağlamda yapılan çalışmaların artması bireylere ipuçları vermek açısından yarar sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Aktaş, G. (2015). *Türkiye’de aile sosyolojisi çalışmalarına genel bir bakış*. Sosyoloji Konferansları No:52-2, 419-441.

Ateş, R. (2010). *Evlilikte ilk yıllar, çatışmalar ve güç kavramı*. H. Yavuzer (Ed.) *Evlilik okulu: Evlilikte kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerileri içinde*, İstanbul: Remzi Kitabevi (5. Basım), 114-124.

Baba, E. (2010). *Evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bacanlı, H. (2001). Eş Tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (15), 7-16.

Bal, H. (2016). *Nitel araştırma yöntem ve teknikleri (uygulamalı-örnekli)*. İstanbul: Sentez Yayıncılık, 24-165.

Boran, F. (2003). *Aşk ve evlilik*. İstanbul: Epsilon Yayınevi, 9-10

Canel, A. N. (2012). *Evlilik ve aile hayatı*. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkişel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.

Çakmak Tolan, Ö. (2015). *Evlilik uyumunun kişilik özellikleri, ilişkiye dair inançlar ve çatışma çözüm stilleri bağlamında yordanması (Diyarbakır ili örneği)*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Creswell, J. W. (2017). *Nitel araştırmalar için 30 temel beceri*. Ankara: Anı Yayıncılık, 6-10.

Çelebi, N. (2004). *Sosyoloji ve metodoloji yazıları*. Ankara: Anı Yayıncılık (2. Baskı), 130-134.

Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.

Çimen, Ş. E. (2007). *Görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Denli, Ö. S. (2016). *Evlü çiftlerde eşler arasında algılanan kişilik benzerliğinin evlilik uyumu ve evlilik doyumuyla incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Duran Bozkurt, E. (2014). *Evlü ve çalışan bireylerin tükenmişlik düzeyleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Erberk, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam Dergisi*, 18 (1), 39-47.

Erdoğan, Ö. E. (2017). *Günümüz evliliklerinin sağlıklı aile kavramı bağlamında değerlendirilmesi: Yeni evlü bireyler üzerine çalışma*. Yüksek Lisans Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ersanlı, K. (1990). Aile içi ilişkilerin dayandığı psikolojik temeller. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, 47-50.

Eskin, M. (2012). Evlilik Terapisi İçin Başvuran Çiftlerin Evlilik Doyumu ve Evlilik Terapisiyle Hakkındaki Görüşleriyle İlişkili Etmenler. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, Cilt 15, Sayı 4, Aralık 2012, 226-237.

Fidanoğlu, O. (2006). *Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gerçik, İ. Z. (2015). *İletişim psikolojisi: Dikta değil ikna*. İstanbul: Küre Yayınları (3. Basım), 19-99.

Giddens, A. (2010). *Sosyoloji, Kısa fakat eleştirel bir giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 3. Basım, 111-127.

Gökçe, B. (1976). Aile ve aile tipleri üzerine bir inceleme. *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 8, Sayı: 1-2, Mart-Ekim 1976, Ankara, 46-67.

Güleç, G. (2013). *Aile ve evlilik*, Aile yapısı ve ilişkileri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 62-103.

Güllü, A. (2015). *Eşten beklenti ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güneş, F. (2011). *Aile, evlilik, akrabalık ve Hane*. Aile sosyolojisi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 28-48.

Güven, N. Ve Sevim, N.A. (2007). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *Türk Psikoloji Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (28), 49-61.

Güvenç, B. (1984). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları (3. Basım), 279-280.

Heitler, Susan. (2008). *Evlilikte mutluluk, Güçlü ve sevgi dolu bir evliliğin sırları: İkinci gücü*. Çev. Gülder Tümer, Çev. Ed. Ertuğrul Köroğlu, Ankara: HYB Yayınları, 2-5.

Güngör Houser, A. (2009). *Evli bireylerin sahip oldukları iletişim çatışması türü, romantik kıskançlık ve duygusal zekâ düzeylerinin evlilik doyumları üzerine etkisi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kankaya, D. (2015). *Evli bireylerde aldatma eğilimi ve cinsel yaşantılar*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kılıç, M. (2012). *Evli çiftlerde görülen ruhsal belirtiler ile aile işlevsellik düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Korkut, Y. ve Şendil, G. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dizin*i, 28, 15-34.

Kublay, D. ve Oktan, V. (2015). Evlilik Uyumu: Değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. *Türk psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2015, 5 (44), 25-35.

Kuş, E. (2012). *Nicel-Nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık (4. Baskı), 86-97.

Kümbetoğlu, B. (2012). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık (3. Basım), 71-83.

Nichols, Michael. (2013). *Aile Terapisi: Kavramlar ve yöntemler*. Çev. Okhan Gündüz, İstanbul: Kaknüs Yayınları, 13-142.

Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimiyle ilgili görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ozankaya, Ö. (1991). *Toplumbilim (TDK Ödülü 1979)*. İstanbul: Cem Yayınevi (Genişletilmiş 7. Basım), 357-359.

Örnek, S. V. (2000). *Türk halk bilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını (2. Baskı), 195-198.

Özabacı, N. (2010). *Evlilik öncesi ilişkiler*. H. Yavuzer (Ed.) *Evlilik okulu: Evlilikte kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerileri içinde*, İstanbul: Remzi Kitabevi (5. Basım), 48-60.

Özakman, M. (2006). *Flört*. İzmir: İlyas Yayınevi, 9-145.

Özbiçer, Seyda. (2013). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile romantik ilişki doyumları ve eşlerinin ilişki doyumlarına yönelik algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları

Özgüven, İ.E. (2017). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Nobel Yayınları (4. Basım, Ekim 2017).

Özügürlü, K. (1996). *Evlilik Raporu*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi (4.Baskı), 29-304.

Pehlivan, K. (2006). Psikiyatrik kadın hastalarda evlilik ve ebeveyn olma: Bir gözden geçirme. *Düşünen Adam Dergisi*, 19 (3), 143-154.

Sezen, L. (2005), Türkiye’de Evlenme Biçimleri. A. Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 27, Erzurum 2005, 186-193.

Sürerbiçer, F. S. (2008). *Boşanmış bireylerin gereksinimlerine göre evlilik eğitimi gereksinimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tan, H. (1976). Psikolojik danışma ve evlilik sorunları. *Tecrübi Psikoloji Çalışmaları*, Cilt: 12, 97-113.

Tarhan, N. (2013). *Evlilik psikolojisi: Öncesi ve sonrasıyla evlilik*. Ed. Özlem Atik, İstanbul: Timaş Yayınları (17. Baskı), 13-47.

Tosun, C. (2015). *Evlilik öncesindeki ve evli bireylerin ilişki nitelikleri, benlik kurguları ve özgeci davranış düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2017). Sayı 21869.

Tutarel Kışlak, Ş. 1999. Evlilikte uyum ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *3P Dergisi*, 7 (1), 50-57.

Tuzer, D. (2016). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimi tutumlarının bireysel özellikleri açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türk Dil Kurumu,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&ke_limesec=6973

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&ke_limesec=124837

Türk Medeni Kanunu (2001), T.C. Resmi Gazete, Cilt 41, Sayı 24607, Kanun 4721, 22 Kasım 2001.

Uyar, S. (1999). *Boşanmış bireylerin evlilik süreci ve bugüne ilişkin psikolojik sorunları üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi.

Yalçıntaş Sezgin, E. (2015). *Ergen romantik ilişkisinde sağlıklı ilişkiler geliştirme programının kız ergen bireylerin romantik ilişki sürecinde yaşadıkları çatışma eğilimine etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yaşar, F. (2009). *İlköğretime devam eden öğrencilerin anne-çocuk ilişkisini kabul ve reddedici algılama düzeyinin annenin evlilik doyumu ve evlilik uyumu düzeyine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yavuzer, H. (2010). *Evlilik okulu: Evlilikte kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerileri*. İstanbul: Remzi Kitabevi (5. Basım), 187-193.

Yeşiltepe, S.S. (2011). *Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi oluş ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık (7. Baskı).

Yıldız, Ö. (2017). *Üniversite mezunu bireylerin evlilik doyumları ve cinsellik olgusuna bakışları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum*, Yıl 4, Cilt 1, Sayı 4, Eylül-Aralık 2001.

Yılmazçoban, M. (2008). *Flört ve görücü usulü evliliklerde psiko-sosyal özelliklerin etkisi-Demirci örneği*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmazçoban, M. (2016). *Türk aile yapısında evlilik öncesi süreç etkisi görücü ve flört tipi yapılanma*. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 11/2 Winter 2016, p. 1317-1340.

Yüksel, Ö. (2013). *Kadınlarda evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rolleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı.

Ziglar, Z. (1997). *Hayat boyu flört: Aşk ömür boyu sürebilir*. Çev. Asiye Yücel Kaya, İstanbul: Sistem Yayıncılık (2. Basım), 33-86.

EKLER

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

- 1) Adınız Soyadınız?
- 2) Yaşınız?
- 3) Eğitim durumunuz?
- 4) Mesleğiniz?
- 5) Evlilik yaşıyoruz?
- 6) Tanıştıktan/tanıştırıldıktan ne kadar sonra evlendiniz?
- 7) Kaç yıllık evlisiniz?
- 8) Varsa çocuk sayınız?

Ek 2: Yarı Yapılandırılmış Mülakat Soruları

- 1) Eşinizle tanışma şekliniz? Nerede, ne zaman, nasıl?
- 2) Eşinize karşı ilk izlenimleriniz ve duygularınız nasıldı?
- 3) Bu izlenimleriniz zaman içerisinde değişikliğe uğradı mı? Uğradı ise nasıl?
- 4) Aranızda geçen anlaşmazlıklar nasıl sonuçlanır?
- 5) Evlilik yaşamınız evlilikten beklentileriniz ile uyuyor mu?
- 6) Evlenme biçiminiz istediğiniz gibi miydi? Değilse hangi evlenme biçimi ile evlenmek isterdiniz?

- 7) Farklı bir evlenme biçimi ile yuva kurmuş olsaydınız neler farklı olurdu?
- 8) Tekrar bir evlilik hakkınız olsa aynı kişi ile evlenir miydiniz?
- 9) Tüm yönleriyle düşündüğünüzde ilişkinizden ne kadar doyum alıyorsunuz?
- 10) İlişkinizden aldığımız doyumun seyri ne şekilde ilerledi?
- 11) Çoğunlukla kıyasladığınızda ilişkinizden aldığınız doyum ne seviye?
- 12) “Keşke bu ilişkiye hiç girmeseydim” dediğiniz oluyor mu? Oluyorsa ne kadar sıklıkla?
- 13) Evliliği üç kelime ile tanımlayabilir misiniz?
- 14) Evlilik öncesi süreci üç kelime ile tanımlayabilir misiniz?
- 15) Evlenmeden önce geçirmiş olduğunuz süre sizin için yeterli miydi? Yeterli değilse ne kadar olmalı?
- 16) Evlenmeden önce geçirmiş olduğunuz süre daha kısa ya da daha uzun olsaydı evliliğinizde neler farklı olurdu?
- 17) Bu süre daha uzun/kısa olsaydı ilişkinizin seyrini ve doyumunu etkiler miydi?
- 18) Tecrübelerinize dayanarak bir evlilik türü tavsiye etmiş olsanız hangisini söylediniz?
- 19) Bu tez ile ilgili sizin kanaatiniz nedir. Sizce evlilik öncesi süreç evlilik doyumunu etkiler mi?

